Jaargang 114. Woensdag, 14 November 1855. No. 137.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant wordt verzonden: *Bijblad* no. 15, inhoudende: *Kort Verslag van de handelingen van de Provinciale Staten van Groningen en der Staten Generaal.*

VERPACHTING.

Op MAANDAG den 19den November 1855, des middags te twaalf uur, zal, onder nadere approbatie, door den COMMISSARIS DES KONINGS in de Provincie *Groningen*, of, bij deszelfs afwezigheid, door een der LEDEN van de GEDEPUTEERDE STATEN, in het bijzijn van den HOOFD-INGENIEUR van den WATERSTAAT in het 1ste District, in het Provinciehuis te *Groningen*, worden overgegaan tot de openbare verpachting van:

Het gebruik van de Opslagplaats aan het Boterdiep, buiten de Ebbingepoort te Groningen, *zwettende ten zuiden en westen aan de stads keijenstraten, ten oosten aan het Boterdiep en ten noorden aan het Erf behoorende bij de herberg genoemd* de Groene Weide, *en zulks voor den tijd van drie jaren, aanvangende den 1sten Januarij 1856 en eindigende den 31sten December* 1858

De voorschreven Verpachting zal geschieden *bij enkele inschrijving, voor de jaarlijksche som*, in gevolge art. 8 der voorwaarden van verpachting.

De Voorwaarden, waarnaar deze Verpachting zal plaats hebben, zullen ter lezing liggen in het Provinciehuis te *Groningen*, bij den HOOFD-INGENIEUR van den WATERSTAAT in het 1ste District, bij de Kasteleins *Uithoff*, *Eekhoff*, *Spinhof*, *ten Have*, de wedw. *Bontekoe* en de wedw. *de Jonge*, allen aan de Groote Markt; *J. A. Heikens*, in de Zwaan; de wedw. *N de Mulder*, in het Wapen van Amsterdam; *ter Spill*, buiten de Kleine poort; *Blema*, buiten de Steentilpoort, en *Bruins*, buiten de Aporrt te *Groningen*.

Zullende vóór de Verpachting de vereischte inlichtingen bij den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat te *Groningen* te bekomen zijn.

GRONINGEN, 9 November 1855. *De Commissaris des Konings voornd.:* I. A. VAN ROIJEN

RAADSVERGADERING,

Donderdag den 15den Nov. 1855, 's avonds te 7 uur.

NIEUWSTIJDINGEN.

RUSLAND. — TURKIJE.

Volgens berigt van vorst *Gortschakoff* uit de Krim van den 7den, bleef de vijand werkeloos en waren de te Kamiesch liggende schepen groot in getale. Deze vereeniging van schepen staat hoogst waarschijnlijk in verband met het terugzenden van een gedeelte der troepen naar Turkije en Frankrijk. In Konstantinopel waren reeds de winterkwartieren voor eene talrijke kavallerie in gereedheid gebragt. Van de keizerlijke garde keeren 8000 man naar hun vaderland terug. Al deze troepen worden vervangen door nieuwe manschappen, die dagelijks in de Krim aankomen.

De vice-admiraal *Lyons* is ook reeds te Konstantinopel geretourneerd. Hij had slechts eene escadrille stoomschepen aan de Dnieper achtergelaten, ten einde de communicatie aan de Russen te beletten.

In Kinburn is eene bezetting achtergebleven, bestaande uit drie bataljons Fransche troepen, ondersteund door eenige kanonneerbooten.

Al de nog in de Krim aanwezige troepen van het Turksche leger, ten getale van omstreeks 5000 man, bevonden zich sedert den 21sten October te Kamiesch, wachtende op de aankomst van schepen, waarin zij naar Suchum-Kaleh zouden overgebragt worden.

Zoo als gemeld wordt, bevindt zich het hoofdkwartier van vorst *Gortschakoff* bij Baktschiserai, en kommandeert de generaal *Osten-Sacken* den regtervleugel der Russen bij Inkerman en op de Mackenzie-hoogte, terwijl de generaal *Liprandi* bevel voert over den linkervleugel, naar de zijde van den oorsprong van de Belbek.

De geallieërden zijn thans geheel in hunne vroegere stellingen teruggekeerd, alwaar zij den winter met gerustheid kunnen afwachten.

Bij de Engelschen is de verdeeling der winterkleederen reeds begonnen, om later het aanvoeren van nieuw aangekomen voorwerpen te vergemakkelijken. Met brandhout is men nog zeer voorzigtig en voorloopig moeten de manschappen hunne keukens gaande houden met het hout of de teenen, die men van het beleg overal nog verspreid vindt.

Blijkens de jongste brieven, uit het Engelsche legerkamp voor Sebastopol ontvangen, maken de Britsche troepen van de ruime soldij en den ledigen tijd gebruik om zich in het genot van sterken drank schromelijk te buiten te gaan. „De dronkenschap en weêrspannigheid onzer soldaten (schrijft een correspondent van de *Times*) is hier een algemeen onderwerp van klagten. De oudste officieren verklaren, nooit dat euvel in zulk eene erge mate gezien te hebben; en het baat hun niet, dat zij dag aan dag met zweepslagen, straf-exercitie, steenen-rapen enz. straffen. De soldaten worden te ruim betaald, terwijl sterke drank letterlijk het eenige is waaraan zij hun geld hier besteden kunnen.

In een schrijven uit Konstantinopel, door den *Moniteur* medegedeeld, wordt geklaagd over de schrikbarende duurte die ook aldaar heerscht. Alles is sinds de 2 laatste jaren in prijs verdubbeld of verdriedubbeld. Het koren is van 20 tot 70 piasters, de gerst van 5 tot 35, de boter van 12 tot 28, het hout van 11 tot 40, steenkolen van 20 tot 58 piasters gerezen. Uit deze verbazende prijsverhooging blijkt wederom, hoe zeer het noodzakelijk wordt, dat Turkije zijne communicatiemiddelen verbetert. Aan het gebrek daaraan schrijft men vooral die ongehoorde prijsverhooging toe. De Sultan wil dan ook ten gevolge van deze toenemende duurte den uitvoer van graan uit Azië verbieden.

Uit Konstantinopel wordt nog gemeld dat *Abd-el-Kader* weldra naar Damascus zal vertrekken, waar de Turksche regering, op verzoek der Fransche ambassade, een huis ter zijner beschikking heeft gesteld. Frankrijk zal de schulden betalen, welke de emir te Brussa en te Konstantinopel heeft gemaakt en waaronder zich de rekening van een' slavenhandelaar bevindt wegens den aankoop van eenige Circassische vrouwen. Men rekent dat de edelmoedigheid van Frankrijk jegens *Abd-el-Kader* alleen dit jaar meer dan 400,000 franks zal kosten, en meent dat de emir zeer goed kan leven van het jaargeld van 100,000 franks, dat de Fransche regering hem heeft toegelegd.

Uit Trebisonde was d.d. 20sten Oct. berigt ontvangen dat 12,000 man Russen van Kars naar Ardesan opgebroken zijn. *Selim*-pacha was tot kommandant van Kars benoemd. De hertog *van Newcastle* is in Circassië aangekomen. Men meende dat *Omer*-pacha, die met 22 bataljons uit Battum is opgerukt, vóór het aanbreken van den winter Tiflis nog wel zou kunnen bereiken, daar op dit oogenblik slechts 10,000 man Russen in Georgië staan.

Uit Petersburg wordt gemeld, dat de Keizer groote bedriegerijen in verschillende takken van bestuur op het spoor is, ten gevolge waarvan vele hooggeplaatste ambtenaren in ongenade zijn gevallen. Men vermoedt dat de medegedeelde afzetting van den gouverneur van Nikolaïeff met deze zaak in verband staat.

Uit Polen wordt het navolgende geschreven: »Het ontbreekt ons aan woorden om de ontsteltenis of veeleer de vertwijfeling te schilderen, welke op dezen oogenblik in het geheele koningrijk heerscht, ten gevolge van de keizerlijke ukase, welke eene nieuwe ligting voorschrijft. Sedert het begin van den oorlog is dit de achtste ligting in Polen, waar de mannelijke bevolking reeds dermate is afgenomen, dat men aldaar niets dan kinderen en oude lieden ziet. Deze ligting moet reeds in den loop dezer maand bewerkstelligd worden, daar de manschappen in de eerste dagen van April te velde moeten trekken."

Blijkens eene officiële opgave, heeft de graan-uitvoer uit Rusland naar het buitenland, welke, zoo als bekend, in de laatste jaren aanmerkelijk toegenomen is, in 1854, ten gevolge van den oorlog, slechts een bedrag van 14½ millioen Z. R., tegen 55 millioen Z. R. in 1853, opgeleverd.

De *Vulture*, welke Nargen den 6den dezer verlaten heeft, is te Dantzig aangekomen. Alleen de Engelsche kruisers zullen nog in de Oostzee blijven, al de overige oorlogsbodems keeren naar Engeland terug. Er was niets nieuws voorgevallen, doch er viel sneeuw.

— Alle geruchten, welke betreffende het bestaan van uitzigten op nieuwe vredes-onderhandelingen, dezer dagen door de dagbladen in omloop gebragt zijn, worden thans door de *Times* gelogenstraft. Evenmin kan er, én voor het tegenwoordige oogenblik én voor het vervolg, meer sprake zijn van eene bemiddelende tusschenkomst van Oostenrijk of Pruissen in de Oostenrijksche aangelegenheden, aangezien het vruchtelooze en schadelijke daarvan reeds voldingend door Engeland ondervonden zijn. Is het oogenblik tot het onderhandelen over den vrede eenmaal daar, dan zullen het de oorlogvoerende partijen zelven zijn, die de vredes-voorwaarden bepalen en regelen zullen; en ook dan alleen, zegt de *Times*, wanneer dit onderhandelen zonder vreemde tusschenkomst geschiedt, kan men verwachten, dat een eventuële vrede tusschen Rusland en de Westersche mogendheden duurzaam zijn zal. — Deze beschouwing van het Engelsche blad verkrijgt nog eene grootere beteekenis als men daarmede vergelijkt de oorlogzuchtige taal van *Palmerston*, onder Engeland medegedeeld.

GRIEKENLAND.

Den 2den dezer zijn voor Athene twee Noord-Amerikaansche oorlogsschepen verschenen. Naar men zegt, is hunne komst een gevolg van gerezen geschillen tusschen den vertegenwoordiger der Vereenigde Staten met het kabinet van Koning *Otto*, en hebben die bodems in last om aan de eischen diens vertegenwoordigers, den heer *King*, klem bij te zetten.

SPANJE.

De vermindering of verdwijning van de cholera en de bevestiging van het tegenwoordige ministerie zijn de voornaamste gebeurtenissen. Het laatste is het gevolg van den gunstiger keer dien de zaken genomen hebben.

Den 8sten hebben de Cortès de wet betreffende den Noorderspoorweg aangenomen, alsmede de vier eerste artikelen van de constitutie en een groot gedeelte der wet op de militaire plaatsvervanging.

Op eene interpellatie in de Cortès heeft de minister van binnenlandsche zaken verzekerd, dat Spanje met alle staten, *Rusland uitgezonderd*, op den vriendschappelijksten voet verkeert.

De Carlisten worden zonder medelijden uitgeroeid. Hier en daar verneemt men wel eenige kreten van afkeuring, maar het algemeen beschouwt deze strafoefeningen als eene wreede noodzakelijkheid. Voor het overige herstelt de rust zich overal.

DUITSCHLAND.

De Duitsche bondsvergadering heeft den 8sten dezer eene zitting gehouden, waarin het praesidium aan den nieuw benoemden Oostenrijksche gezant, graaf *von Rechberg*, overgegeven is. De heer *von Prokesch Osten* heeft dien dag Frankfort voor goed verlaten, om zich vooreerst naar Weenen en vervolgens ter aanvaarding der betrekking van Oostenrijksch internuntius naar Konstantinopel te begeven. (Hij is den 12den te Weenen aangekomen.)

— De Koningin-weduwe der Nederlanden heeft de reis van Berlijn naar Petersburg voortgezet; volgens sommigen, zou zij den winter daar doorbrengen, volgens anderen zou zij niet naar Nederland terugkeeren, maar hare laatste levensdagen in de Russische hoofdstad slijten.

— Er heeft te Hamburg een streng onderzoek plaats naar de werving voor het Engelsch vreemden-legioen. Er schijnen klagten van invloedrijke zijde aldaar ingekomen te zijn, waarop vele arrestatiën hebben plaats gehad van lieden, die zich daaraan schuldig hebben gemaakt. Onder deze bevindt zich de conducteur van het stoomschip *Helgoland*, die vele personen, welke dienst bij het Engelsche legioen genomen hadden, heeft overgevoerd. De gevangenen worden streng bewaakt, zoodat niemand bij hen wordt toegelaten.

— Uit Keulen wordt geschreven, dat op het station van den Rijnspoorweg eene belangrijke hoeveelheid meel is geconfiskeerd, omdat het was gebleken, dat dit met kalk was vermengd. (Naar men verneemt, is deze voor de gezondheid hoogst nadeelige vervalsching reeds sinds geruimen tijd bedreven, doordien gebluschte kalk gedroogd, vervolgens gemalen en onder het meel vermengd werd.)

— Den 2den dezer heeft de Oostenrijksche veldmaarschalk *Radetzky* zijn' 90sten verjaardag gevierd.

— Het concordaat van Oostenrijk met de Pauselijke Stoel is heden, den 13den dezer afgekondigd.

— De Oostenrijksche minister van eeredienst en onderwijs heeft aan de Hervormde gemeenten in Oostenrijk vergund zoodanige gezangboeken in te voeren, als zij vermeenen zullen het meest met den geest harer kerk overeen te stemmen. Vroeger moesten zij aan de sanctie der regering onderworpen worden.

DENEMARKEN en ZWEDEN.

De Deensche regering heeft op nieuw orders gegeven, ten einde het afbreken der fortificatiën van Rendsburg te bespoedigen. Binnen kort zal dus de laatste Duitsche vesting in het noorden gesloopt zijn en zal Holstein dan tevens geheel open liggen voor elk leger, van het noorden komende.

Een aantal koopvaardijschepen, grootendeels voor Engelsche rekening, wachten in Wardhuus (Noorwegen) en andere noordelijke havens het vertrek van het blokkade-eskader uit de Witte zee af, om in Archangel te laden en nog vóór den winter weder uit te loopen. Gelukt dit voornemen, dan is het inderdaad eene voordeelige speculatie, daar de rogge te Archangel slechts 15 shilling per quarter, doch te Bremen en elders op het vasteland 55 tot 60 shilling geldt. — De ukase intusschen, onder de telegrafische depêches medegedeeld, zal eene deerlijke misrekening voor die schepen zijn.

— In Zweden en Denemarken is het tractement der ambtenaren, tot tegemoetkoming in den nood, door de duurte der levensmiddelen, met eene tijdelijke toelage verhoogd. Men zegt echter, dat die tractementen bij besluit 10 pCt. hooger zullen worden gesteld.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 10 November.

Op het gisteren door den lord-mayor gegeven diner waren o.a. de leden van het kabinet en het corps diplomatique tegenwoordig. Lord *Palmerston* hield bij die gelegenheid eene redevoering, die, wat den vorm aanbelangt, gematigd kan genoemd worden, doch wat de eigenlijke beteekenis en strekking er van betrof, zeer krachtig en oorlogszuchtig luidde. Engeland, Frankrijk, Sardinië en Turkije waren — zeide hij — sterk genoeg om den worstelstrijd tot een goed einde te brengen, zonder de hulp van wie ook. Nimmer zullen zij den degen in den scheede steken, dan wanneer zij het doel, dat zij zich voorstelden, bereikt hebben. Engeland legt het bedaard en wèloverwogen voornemen aan den dag, om al de offers, welke de oorlog mogt eischen, te dragen, en in zijne pogingen te volharden, tot een vrede veroverd zal zijn, op de voorwaarden, welke men regt heeft te eischen.

De heer *de Persigny* nam daarna het woord en zeide dat *Napoleon I* het steeds betreurd had, de nog in Engeland en Frankrijk heerschende vooroordeelen niet te kunnen overwinnen. Grootsche dingen worden thans onder de heerschappij der Engelsche-Fransche alliantie voor het geluk en de zekerheid der wereld tot stand gebragt. Het graf van *Napoleon I* is door Koningin *Victoria* bezocht en onder een' anderen *Napoleon* is Frankrijk de innige bondgenoot van Engeland geworden.

Lord *John Russell*, die daarna als spreker optrad, werd vrij slecht ontvangen.

(De *Times*, een der meest oorlogzuchtige, zoo niet het oorlogzuchtigste orgaan in Engeland, toont zich over de redevoering van lord *Palmerston* zeer tevreden.)

— Te Woolwich is men thans bezig met het vullen van 200,000 bommen, welke naar het tooneel des oorlogs bestemd zijn.

— Te Kingstown bij Dublin hebben de paters-redemptoristen hunne zending besloten met eene aanmaning, om alle »slechte boeken, zoo als onzedelijke geschriften, romans, bijbels en droomboeken," te verzamelen en te verbranden. Dit geschiedde Maandag j.l. op het plein binnen het hekwerk op den Roomschen kerkgrond. Eene groote menigte bijbels, zegt de berigtgever aan den *Morning-Herald*, werden aan de vlammen prijs gegeven.

— De groote fabrijkstad Manchester gaat den winter onder bedenkelijke voorteekenen te gemoet. Van de zijde der arbeidslieden in de katoenfabrijken aldaar is ter kennis des publieks gebragt dat de fabrikanten thans, in weerwil van de drukkende duurte der levensmiddelen, het arbeidsloon met tien of twaalf per cent willen verminderen. Verder is in die kennisgeving de arbeidende volksklasse opgeroepen om eene meeting bij te wonen, die op den 7den dezer, ter behandeling van dat onderwerp, te Manchester zou gehouden worden. Bij de duurte der grondstof en den lagen prijs der katoenen goederen, terwijl alle markten daarmede overladen zijn, zeggen de fabrikanten dat zij hunne fabrijken niet zullen kunnen gaande houden, indien zij voortgaan het tegenwoordige werkloon te betalen. De werklieden daarentegen zeggen, dat het middel tegen overproductie niet in vermindering van het werkloon gelegen is, maar in verkorting van den dagelijkschen werktijd, en dat zij niet voor verminderd loon willen arbeiden, daar zulks alleen ten gevolge zou hebben, dat het kwaad, hetwelk men genezen wil, namelijk de overproductie en de lage prijs van het product, nog erger werd.

FRANKRIJK.

PARIJS, 10 November.

De heer *Brenier*, directeur van het ministerie van buitenlandsche zaken, is benoemd tot gezant te Napels, ter vervanging van den heer *Lacour*, benoemd tot staatsraad. De heer *Benedetti* is benoemd tot directeur van het ministerie van buitenlandsche zaken.

Verder behelst het regeringsblad een keizerlijk besluit waarbij de heer *de Morny* tot president van het wetgevende ligchaam benoemd wordt.

— De geregtshoven van Frankrijk gaan voort met talrijke veroordeelingen uit te spreken tegen graankoopers, bakkers, vleeschhouwers en wijnhandelaren, die men het heeft kunnen bewijzen dat zij hunne waren vermengden of vervalschten.

— Men heeft berekend, dat de doorgraving van de landengte van Suez, wanneer daartoe besloten wordt, in den tijd van zes jaren tot stand gebragt zal kunnen worden en eene uitgave van 160 a 180 millioen fr. zal vereischen.

NEDERLAND.

'sGRAVENHAGE, 11 November.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten Generaal van Zaturdag den 10den dezer heeft het op nieuws benoemde lid, de heer *J. B. Bots*, in handen des voorzitters, de vereischte eeden afgelegd en zitting genomen. Verder is in die zitting bepaald dat op aanstaanden Donderdag den 15den dezer zullen aanvangen de beraadslagingen over de begrootingswetten voor 1856, waarvan de eindverslagen reeds in die zitting werden ter tafel gebragt.

Bij de Kamer is ingekomen een wetsontwerp, houdende bepalingen omtrent den tijdelijken opslag van meel, in entrepôt en andere bergplaatsen; art. 1 van dit wetsontwerp bepaalt, dat van het hier te lande gemalen meel, hetwelk na den 14den tot en met den 31sten December 1855 op den voet dezer wet wordt opgeslagen in publiek entrepôt, of daar, waar zulke entrepôts niet aanwezig zijn, in bergplaatsen, welke daartoe op verzoek der belanghebbenden door de gemeentebesturen beschikbaar worden gesteld, teruggave verleend wordt van den rijks-accijns en van de gemeente-opcenten die deswege mogten zijn geheven. Het laatste artikel houdt in, dat de wet in werking treedt den 15den December dezes jaars.

— Eene nieuwe wet op de nat. militie is reeds bij den raad van state. Zoodra deze tot wet zal verheven zijn, zal een ontwerp voor de schutterijen volgen. Ook eene wet op de medische politie is nagenoeg gereed, en zal aan den raad van state worden voorgelegd, terwijl eene wet op het hooger onderwijs waarschijnlijk nog in deze zitting zal kunnen voorgelegd worden. — Ofschoon de Regering eene algeheele regeling van de uitoefening der vee-artsenijkunde nog niet doelmatig acht, rekent zij zich echter verpligt spoedig aan de Kamer eenige benoodigde wettelijke voorschriften te moeten in overweging geven.

— De ministers van justitie en binnenlandsche zaken en de beide ministers van eeredienst hebben thans aan de Tweede Kamer ingezonden de nader gevraagde inlichtingen omtrent de zaak van Kockengen. Hunne beschouwingen worden aan het lot aldus geresumeerd:

»De kerk was met voorkennis en medeweten van al de betrokken autoriteiten opgebouwd; het Roomsch-Katholijk kerkbestuur voltrok den bouw in de stelligste en meest goedtrouwige meening, bevestigd door gedeputeerde staten, dat het geen ander of nader verlof behoefde, dan hetwelk was verkregen; het aanwezen der nieuwe kerk, ter plaatse waar zij ontstond, bleek na een naauwkeurig en herhaald onderzoek, noch de rust te Kockengen te bedreigen, noch de openbare orde te storen; aan den hinder, dien zij mogelijk kon veroorzaken aan de naburige kerk der Christelijke Afgescheidene gemeente, was door den pastoor der Roomsch-Katholijke gemeente afdoende te gemoet gekomen. In dien stand der zaak meende de Regering, en meent zij dit nog, dat zij *en* hare roeping *en* de meest sprekende regelen van regt en billijkheid zou hebben miskend, indien door haar de gevraagde sluiting der kerk ware uitgelokt en bevolen."

— Men verzekert, dat de grootste kwestie van den dag, met de Oostersche de grootste in Europa, de voedings-kwestie, ook door onze Regering met de noodige zorg is behandeld. 't Geen de opbrengst van onzen oogst voor de voeding te weinig leverde, zou, wat tarwe betreft, als wij goed onderrigt zijn, ongeveer 1000 last bedragen, en Amsterdam alleen heeft nu reeds meer dan die hoeveelheid. Wat er dus noodig is tot *verbruik*, zal de handel wel aanvoeren, maar de prijs! Wij gelooven echter niet, dat de Regering tot eenigen buitengewonen maatregel van voorzorg zal overgaan. Zij wil den tijd afwachten en dan naar omstandigheden handelen. — Is dat het verstandigste? Ook dat leert de tijd, zoo wij hopen ten gunste der Regering. (*Zondagsblad.*)

AMSTERDAM, 11 November.

Gisteren heeft op den Holl. spoorweg de tweede trein van Amsterdam naar Rotterdam eene vertraging ondervonden, door het breken van de as der locomotief bij de Vink; er hadden daarbij geene ongelukken plaats, doch moest er eerst naar Rotterdam geseind worden om eene andere locomotief.

Van den 12den. Heden hield de afdeeling taal- en letterkunde, enz., van de koninklijke akademie van wetenschappen, hare gewone maandelijksche vergadering waarin o. a. de heer *de Vries* rapport uitbragt over het voorstel van den heer *Koenen*, betreffende de benoeming eener commissie, om te waken tegen de voortdurende verbastering der Nederduitsche taal. Ofschoon hulde doende aan de goede bedoeling van het voorstel, meenen de rapporteurs dat de benoeming eener commissie niet ligt in de bevoegdheid van de afdeeling der akademie, en dat bovendien de daarvan verwachte uitkomsten niet zullen verkregen worden.

Zij vleijen zich echter, dat het voorstel daartoe zal leiden, dat in den boezem der afdeeling van tijd tot tijd sommige punten van verbastering der taal tot het onderwerp van gezette overweging zullen gemaakt worden en zij daarover haar gevoelen zal te kennen geven. De heer *Koenen* meent dat dit laatste zal voldoen aan zijne bedoeling. De conclusiën van het rapport zijn daarna aangenomen met algemeene stemmen.

Vervolgens verzoekt de voorzitter, de heer *Bake*, eene mededeeling betreffende de Acropolis en het Panthéon van Athene, naar aanleiding van een onlangs uitgegeven reisverhaal naar die streken. Hij toont den invloed aan, welke het onderzoek der overblijfselen van dit prachtige gebouw geoefend heeft op de kennis der eeuw van *Periclès*.

De heer *Koenen* vestigt het oog op de historische nasporingen in den laatsten tijd, door vele Nederlandsche en andere geleerden in het werk gesteld, betreffende het tijdperk der geschiedenis van den afstand van *Karel V*. Hij wenscht, dat die nasporingen worden voortgezet en dat ook de afdeeling der akademie zich daaraan niet onttrekke. Hij heeft het daarom betreurd, dat de heer *Groen van Prinsterer*, die in dit opzigt zoo nuttig werkzaam had kunnen zijn, gemeend heeft voor het lidmaatschap te moeten bedanken. Deze overwegingen hebben hem geleid tot het mededeelen van eenige beschouwingen over een punt uit dat tijdperk, hetwelk hij meent een juridisch onderzoek overwaardig te zijn, namelijk de vogelvrij-verklaring van prins *Willem van Oranje*.

ROTTERDAM, 12 November.

Heden is hier een ontzettende brand uitgebarsten in het verfpakhuis in de Bierstraat, toebehoorende aan de firma *Tollens en Co.* De vlammen hebben reeds mede eenige nabijgelegen perceelen aangetast. (Zie verder de telegrafische berigten hierachter.)

ZWOLLE, 10 November.

De staten der provincie Overijssel hebben in hunne gewone vergadering van heden met algemeene stemmen besloten, om voor de provincie toe te treden tot de kapitaalsvergrooting der Overijsselsche kanalisatie-maatschappij, volgens het plan, daarvan door den raad van administratie, in gevolge besluit der aandeelhouders, opgemaakt.

Naar men in het zekere onderrigt is, zal van wege de betrokkene gemeenten insgelijks tot de deelneming worden overgegaan en is door partikulieren reeds voor meer dan vier tonnen gouds geteekend, zoodat de volteekening der benoodigde som als zeker en de uitvoering van de werken tot het tot stand brengen der 3de sectie (kanaal van Dalmsholt naar Deventer) als nabij te achten is. Daarmede zullen alle werken, bij de concessie opgelegd, voltooid zijn.

LEEUWARDEN, 12 November.

Bij kon. besluit van den 8sten dezer is benoemd tot griffier bij het kantongeregt te Bolsward, *M. Weersma*, notarisklerk aldaar.

Bij eene ministeriële beschikking van den 9den dezer is bepaald, dat op Dingsdag den 4den December aanstaande in het kiesdistrict Sneek een lid voor de Tweede Kamer der Staten Generaal zal gekozen worden, ter vervanging van den heer *Huguenin*, die zijn ontslag genomen heeft.

GRONINGEN, 13 November.

Gisteren avond hield in de benedenzaal van het Concerthuis de Groninger afdeeling der Nederlandsche Vereeniging tot afschaffing van sterken drank hare eerste wintervergadering.

Ds. M. A. AMSHOFF, die het eerst sprak, noemde onder de gunstige verschijnselen voor de zaak der afschaffing, welke zich in den laatsten tijd hadden voorgedaan, het merkwaardig voorstel, op den 25sten Junij 1855 door den heer ROCHUSSEN in de Tweede Kamer gedaan, om een parlementair onderzoek in te stellen naar den omvang van de kwaal van het gebruik en misbruik van sterken drank, naar den invloed dier gewoonte op de welvaart en naar de middelen, die binnen het bereik der overheid liggen, om haar te keer te gaan. Hij gewaagde daarop van het verslag van de overwegingen der afdeelingen van de Tweede Kamer betrekkelijk dat voorstel, nu sinds eenigen tijd openbaar gemaakt. Gunstig was dit verslag te heeten, in zoo ver daaruit blijkt, gelijk *de Volksvriend* in zijn laatste nr. aanwijst, dat de meerderheid der leden het bestaan en den omvang der kwaal, welke het gevolg is van het gebruik en misbruik van sterken drank, ondubbelzinnig erkent; dat verscheidene leden niet ongunstig gestemd zijn omtrent een onderzoek naar de middelen, door het openbaar gezag tegen die kwaal aan te wenden, en het mogelijk achten dat eene verbetering der wet op de patenten, op den bieraccijns en op de nationale militie hiertoe zou medewerken; enz.

Intusschen, aan den anderen kant kwamen ook andere gevoelens en andere uitdrukkingen in het verslag voor, ongunstig voor de zaak der afschaffing.

Nadat de spreker ook deze had opgegeven, gelijk ze uitvoerig te vinden zijn in het gezegd nr. van *de Volksvriend*, en met bescheidenheid bedenkingen daarop in het midden had gebragt, deelde hij mede, dat het door deskundigen van het hoogste belang werd gerekend, een adres te rigten aan de Tweede Kamer, verzoek inhoudende, om aan het bovengenoemd voorstel van den heer ROCHUSSEN, nopens een onderzoek omtrent het gebruik en misbruik van sterken drank en de doelmatigheid van beperkende maatregelen, gevolg te geven.

Het adres, nu ter tafel gelegd, om geteekend te worden door hen die zulks mogten verkiezen, was van navolgenden inhoud:

Aan de Tweede Kamer der Staten Generaal.

De ondergeteekenden, inwoners van Groningen, hebben met groote belangstelling vernomen, dat de heer ROCHUSSEN een voorstel in de Tweede Kamer heeft gedaan tot het instellen van een onderzoek betrekkelijk het gebruik en misbruik van sterken drank en de doelmatigheid van beperkende maatregelen daartegen, en nemen de vrijheid, met verschuldigden eerbied aan de Tweede Kamer te verzoeken dat hare beraadslagingen tot het vaststellen van zoodanige beperkende maatregelen mogen leiden. Hetwelk doende, enz.

Dit adres werd bij het einde der vergadering door zeer velen der talrijk opgekomene vergadering geteekend.

Na den eersten spreker, trad ds. J. SINNINGHE DAMSTÉ, predikant te Hoogezand, op, en hield eene voortreffelijke rede, waarin hij eenige bedenkingen, waarmede men nog altijd de zaak der afschaffing van sterken drank poogt te bekampen, te overwinnen, te vernietigen en wel bepaaldelijk die, welke men aan het Christendom meent te kunnen ontleenen, op het krachtigst ontzenuwde.

— Zoo als reeds vroeger door ons is medegedeeld, was het l.l. Zondag den 11den dezer juist 25 jaren geleden, dat het bataljon Groninger schutterij deze stad verliet, om naar de Belgische grenzen te marscheren. Geheel ongemerkt mogt deze dag niet voorbijgaan; verschillende omstandigheden werkten echter mede, dat zulks niet geschieden kon op eene wijze, als wel de herinnering verdiende van eene gebeurtenis, die in de geschiedenis van de stad *Groningen* eene zoo belangrijke plaats bekleedt. Noch van stadswege, noch van de zijde der ingezetenen werd iets gedaan tot opluistering van dien gedenkdag. Slechts 34 oud-schutters van het bataljon, waaronder een paar gewezen onderofficieren, benevens de nog altijd wakkere marketentster van de 1ste kompagnie, als daartoe mede uitgenoodigd, hebben zich vereenigd in het koffijhuis *de Pool*, om in genoegelijk zamenzijn de gewigtige jaren huns levens, van 1830 tot 1834, te herdenken. De zaal was rijk versierd met vlaggen en prijkte met de portretten van den beminden veldmaarschalk, den kolonel BUSCH en den kommandant van het bataljon, majoor BUCHNER, terwijl een chassinet, waarop eene wapentrophée met toepasselijke opschriften voor aan de deur van het koffijhuis geplaatst was. De voormalige officieren van het bataljon waren uitgenoodigd, om de feestvierenden te bezoeken, en hebben dan ook aan deze uitnoodiging voldaan en eenigen tijd in het midden hunner oude wapenbroeders doorgebragt. Met hartelijke bewoordingen werden zij door den president der vergadering, den heer BEENING, begroet, dat door den oudsten kapitein, mr. E. VAN EERDE, kort maar krachtvol beantwoord werd. — Gulle vrolijkheid, zonder eenige stoornis, heeft onder de oude krijgskameraden tot laat in den nacht geheerscht; aan toasten op den Koning, het vaderland en hunne voormalige officieren heeft het niet ontbroken, terwijl met groote belangstelling werd aangehoord eene voorlezing van genoemden president, waarin hij in korte trekken schetste en in de herinnering terugriep, wat het bataljon, bij het vertrek uit de stad en gedurende de afwezigheid van vier jaren, had ondervonden. Na afloop van dit herinneringsfeest keerde elk hoogst voldaan, zoowel over den zoo genoegelijk doorgebragten avond, als over de wijze, waarop men in het genoemde koffijhuis onthaald was, huiswaarts.

— Gisteren is aan onze Hoogeschool bevorderd tot Doctor in de Regten, de heer J. P. N. ERMERINS, van Franeker, na het verdedigen van *Quaestiones Juris Inaugurales*.

— Het concert, l.l. Zaturdag door den heer W. CAMMINGA, in de Martini-kerk gegeven, heeft zuiver opgebragt de som van *f* 254,77, waarvan de helft zal strekken ten voordeele der cholera-zieken.

— Men zendt ons de volgende regelen toe met verzoek om plaatsing: Zaturdag avond j.l. vierde het Groninger-derde-onderwijzersgezelschap alhier het feest van zijn negentienjarig bestaan. Daartoe kwamen de leden van hetzelve bijeen ten huize van den heer TIMANS, schoolonderwijzer in de Pelsterstraat, en bragten den avond onder vrolijke scherts en een heerlijk souper hoogst aangenaam door. Verrast werden de leden nog door het voordragen der »Boodschap naar de IJzersmelterij" van SCHILLER, vertaald door TOLLENS, met begeleiding van piano-muzijk van WEBER, welk stuk met de vereischte sierlijkheid door de heeren B. D. en L. J. T., beiden leden van genoemd gezelschap, werd voorgedragen."

— In de zitting der provinciale staten van *Utrecht* is ingekomen een voorstel van ged. staten tot het verleenen van een subsidie aan het Instituut voor Doofstommen alhier. Dit voorstel is in handen eener commissie gesteld om daarop te rapporteren.

— Het *Provinciaal Blad* no. 61 deelt mede een koninklijk besluit van den 26sten October, waarbij bepaald wordt, dat de herziening of vaststelling der bij art. 4 en 5 der wet tot regeling van het armbestuur bedoelde reglementen, voor zoo veel dit niet reeds heeft plaats gehad, moet zijn geschied vóór of uiterlijk op den 1sten Julij 1856.

Ged. Staten deze verlenging van termijn ter kennis brengende van de gemeentebesturen in dit gewest, doen het met ernstige aanbeveling, den nu gestelden termijn niet alleen niet te overschrijden, maar aan art. 4 en 5 zooveel vroeger te voldoen als maar eenigzins mogelijk is, en met uitnoodiging om daarvan mededeeling te doen aan de daarbij betrokkene kerkof bijzondere besturen.

— Door den raad der gemeente *Sappemeer* is in zijne vergadering van den 10den dezer besloten tot het aanleggen van eenen grindweg langs den molenweg en de Langewijk, van het dorp Sappemeer naar Slochteren. De aanleg van eenen weg van Sappemeer naar Slochteren, uit hoofde er geheel geen communicatieweg tusschen beide gemeenten bestaat, is meer dan 25 jaren ter sprake en bij tusschenpoozen bij den raad in overweging geweest. En gelukkig voor de gemeente Sappemeer, dat die thans leden van den raad bezit, welke van het gewigt diens wegs zoodanig waren doordrongen, dat die over ondergeschikte bezwaren konden heenzien.

— Te *Veendam* is men bezig eene groote verbetering en verfraaijing aan te brengen, het leggen namelijk van een steenen voetpad bijlangs het Ooster- en Westerdiep, welk voetpad trouwens ook zeer noodig was.

— Eergisteren morgen, omstreeks 10 uur, is uit de kolk bij den houtzaagmolen van den heer MEIHUIZEN te *Wildervank*, opgevischt het lijk van AB. L. POLAK, in leven koopman in manufacturen te dier plaats. Hij was reeds l.l. Woensdag in den vroegen morgen van huis gegaan en sinds dien tijd had men niets van hem vernomen, tot men gisteren zijne pet op de evengenoemde plaats drijvende vond en daardoor vooronderstelde dat hij welligt in het water zijnen dood had gevonden. Wat men giste, werd bewaarheid. Men begon te visschen en vond al spoedig het lijk.

Vrijdag avond verloor te *Veendam* de heer J. VOS, klerk van den notaris DE BLÉCOURT te Wildervank, op gelijke wijze het leven. Hij heeft het ongeluk gehad van de klapbrug bij zijne behuizing in het water te vallen en te verdrinken. Alle moeite om hem in het leven terug te roepen was vruchteloos.

— Men verzoekt ons uit *Nieuwe Schans*, het volgende te melden: In de vorige courant is een berigt opgenomen betreffende eene door rijks-ambtenaren te Nieuwe Schans gedane benadering van eene koe, welke is aangegeven door A. G., aldaar, op eene waarde van *f* 72. Daarbij wordt tevens opgegeven, dat die koe op de markt te Winschoten is verkocht voor de som van *f* 80 en dat er na aftrek van de onkosten, voor de ambtenaren slechts eene zuivere winst is overgebleven van *f* 1,21, terwijl tevens wordt te kennen gegeven, dat de ambtenaren hunne dienst hebben moeten staken, om die koe ter markt te brengen, en de wensch geuit, dat het gouvernement van zoodanige handelwijze onderrigt wierd. Tot meerdere toelichting der zaak kan dienen: dat slechts één ambtenaar met de koe is ter markt geweest, en dat dezelve door hem bij de aankomst op de markt, *dadelijk* is verkocht voor de som van *f* 92,50 aan zekeren DE VRIES, vleeschhouwer aldaar, welke hem na eenigen tijd, bij eene aangewezen herberg wilde ontvangen. Toen deze kwam, maakte hij de aanmerking, dat het dier kreupel was, en weigerde hetzelve te ontvangen. De ambtenaar, welke weder naar zijnen post moest terugkeeren, heeft zich toen van de eerste gelegenheid de beste moeten bedienen om de koe maar kwijt te worden, en heeft haar *uit dien hoofde*, dat de markt reeds was afgeloopen, ver beneden de waarde verkocht. Die handelwijze der ambtenaren (nl. de benadering) kan men dus in geenen deele laken, wanneer men in aanmerking neemt, dat hun eed en pligt het vordert, om bij te lage aangifte, hetgeen hier werkelijk had plaats gevonden, en hetgeen zij buitendien ook zelven moeten beoordeelen, van de benadering gebruik te maken, en het vee dan zelven ter markt te brengen. Bovendien is *op verzoek* van den aangever, na aangifte *op Zondag*, de verificatie ook *op dien dag* gedaan, zoodat er dus alle redenen zijn tot tevredenheid ten opzigte der ambtenaren, daar het *alleen hun goede wil* was om *op Zondag* dienst te doen en den slagter daarmede te gerijven.

— Men schrijft ons uit *Leeuwarden*: Bij arrest van het provinciaal geregtshof alhier, van den 12den dezer, is J. H. N., bezoldigd opziener der jagt en visscherij in de provincie Groningen, *niet* schuldig verklaard aan het afleggen van valsche getuigenis in twee zaken ten nadeele van de beklaagden, en mitsdien *vrijgesproken*, en zulks op grond dat het hof uit de verklaringen der getuigen niet had erlangd de overtuiging, dat de door hen afgelegde verklaringen inderdaad waren in strijd met de waarheid.

Longziekte.

Ik neem de vrijheid de belanghebbenden nog eens naar de waarschuwing door den Commissaris des Konings in de *Provinciale Courant* van den 2den November j.l. te verwijzen.

De Longziekte is sedert haar ontstaan aanhoudend door en van wege het Gewestelijk Bestuur waargenomen, en die waarnemingen hebben nagenoeg alle het resultaat opgeleverd, dat men den oorsprong der ziekte konde nagaan. Het was rundvee uit besmette streken, — veelal uit Friesland, — dat ons hier de gevreesde kwaal gebragt had, 't zij dan op veemarkten, veeverkoopingen of bij frauduleusen invoer. Zoodanige invoer van vee heeft thans weder plaats en op meer uitgebreide schaal.

Ik behoef de redenen, waarom die invoer zoo aanmerkelijk vermeerderd is, niet op te geven; ze zijn wel bekend bij den landgebruiker, — genoeg, dat de daadzaak bestaat, en *dat het gevaar voor onzen geheelen veestapel vermeerdert, naar mate het getal verdacht vee grooter is, en derhalve meer wordt verspreid.*

Mogt ieder het wezenlijk groot voorregt van den gezonden toestand van onzen provincialen veestapel waarderen, in tegenoverstelling der ongelukkiglijk geteisterde gewesten van ons vaderland.

Mogt ieder den verkoop en de verspreiding ten onzent tegengaan van het zoo ligtelijk te erkennen Rundvee van vreemd ras, liever dan door een *schijnbaar voordeel* zich in het algemeen bloot te stellen aan eene ramp, die elders sedert jaren te vergeefs wordt bestreden.

Mogt ieder den handelaar vermijden, die zich niet ontziet de markten met verdacht vee te voorzien.

Mogt ieder, liever dan den invoer te bevorderen op onze moeijelijk te bewaken grenzen, het zijne toebrengen, om het binnenkomen van verdachte kudden vee tegen te gaan.

De medewerking der belanghebbenden met de autoriteiten acht ik allernoodzakelijkst.

Ik heb het van mijnen pligt geacht, om met den meesten nadruk dit belang nogmaals aan te bevelen.

GRONINGEN, 12 November 1855.

De Voorzitter van de Provinciale Commissie van Landbouw:
M. BACKER

KUNSTNIEUWS.

(*Ingezonden.*)

Zaturdag avond had het orgelconcert plaats van den heer W. CAMMENGA, organist van de A-kerk. De talrijke opkomst getuigde van de belangstelling in en de verwachting van dezen jongen toonkunstenaar. De stukken werden alle voortreffelijk voorgedragen, en opmerkzaamste en deskundigste toehoorder zoude geen de minste aanmerking daarop kunnen maken; en dit is veel gezegd in aanmerking genomen, dat onder die stukken waren de fugu, van BACH in G. mol, de fugue op den naam BACH, van SCHUMAN, no. 6, de sonate van MENDELSOHN BARTHOLDY no. 2, de fugue van den concertgever, alle welke stukken onder de moeijelijkste orgelmuzijk kunnen gerangschikt worden. Alle deskundigen erkenden dan ook eenparig de groote talenten van den heer CAMMENGA, en men mag zich verblijden, dat wij in ons midden een bezitten die door zijne muzikale opleiding te Leipzig en Dresden onder de grootste mannen in dat vak, zich zooveel theoretische en practische kennis heeft verworven. Ook als pianist bezit de heer CAMMENGA groote talenten, volgens het oordeel van zoo vele liefhebbers, die reeds meermalen in de gelegenheid waren hem te hooren. Het is te wenschen dat het kunstminnend publiek welhaast in de gelegenheid zij hem ook als pianist te hooren.

KERKNIEUWS.

Bij besluit van den 3den dezer heeft Z. M. goedgekeurd de beroepingen van predikanten, uitgebragt door de kerkeraden: van de Herv. gemeente te Waverveen, op *A. L. van Woerden*, kandidaat; te Gorredijk, op *W. Hoevers*, pred. te Blokzijl; van de Waalsch-Herv. gem. te Dordrecht, op *M. A. Perk*, kandidaat, en van de Ev.-Luth. gem. te Monnikendam, op *R. Reudler*, pred. te Wildervank.

— Ds. *J. Jansonius Kijlstra* heeft de beroeping naar de Herv. gem. van Beers en Jellum, en de heer *F. Z. Reneman* die naar Harich en Ruigahuiz n aangenomen.

LEIDEN, 12 November. Gisteren is alhier in de godsdienstoefeningen der Ned. Herv. gemeente kennis gegeven dat het uitgebragte beroep op ds. *van Loon*, predikant te Zwolle, wegens voortdurende ongesteldheid zonder gevolg zal blijven, en de kerkeraad eerlang tot een nieuw beroep zal overgaan.

MIDDELBURG, 10 Nov. Gisteren is door den kerkeraad der Ned. Herv. gemeente alhier, uit het bestaande 12tal van predikanten het volgende 6tal gemaakt: Ds. *Fabius*, te Broek in Waterland; *ter Haar Romeny*, te Gouda; *Overman*, te Rijsoord; *van der Scheer*, te Hoorn; *van Anrooy*, te Briels Nieuwland, en *Soetbroot Piccard*, te Goes. Daaruit is dadelijk een 3tal geformeerd, bestaande uit: Ds. *Fabius*, *van der Scheer* en *ter Haar Romeny*.

— Door den kerkeraad der Herv. gem. te Zwaag is het volgend zestal van predik. geform.: d.d. *van Anrooy*, te Briels Nieuwland; *van der Horst*, te Aartswoud; *Ris Lambers*, te Eijerland; *Lapidoth*, te Ursem; *van der Leeuw*, in de Schermer, en *van Toorenenbergen*, te Hendrik-Ido-Ambacht.

— Ds. *H. Mennenga* te Poortvliet, in Zeeland, heeft een beroep ontvangen naar de gemeente van Grietzijl in Hannover.

— Door de Chr. Afgesch. gem. te Meppel is tot herder en leeraar gekozen de heer *Wijnenberg*, prop. te Kampen.

CORRESPONDENTIE.

Wij ontvangen een breedvoerig artikel van A. L. TOF te Stads-Kanaal, waarin deze tot behoud van zijnen goeden naam de reden uiteenzet, waarom er tot op heden toe nog geen aanvang is gemaakt met het bouwen van eene nieuwe Israëlietische synagoge te Stads-Kanaal, ofschoon de algemeene collecte daartoe in deze geheele provincie reeds in 1852 en 1853 is gedaan. Hij zegt, dat de collectanten, waartoe ook hij was gecommitteerd, reeds op den 9den Nov. 1853 de ingezamelde gelden in eene algemeene door kerkbestuurders belegde vergadering hebben overgebragt en toen ook, na gedane rekening en verantwoording, zijn gekwiteerd, zonder eenige reserve; dat zij wel is waar een dagloon van 75 cent hebben genoten, maar daarvoor ook de hun toevertrouwde taak met allen ijver hebben waargenomen; dat die gecollecteerde gelden grootendeels, tegen interest, belegd zijn bij eenige personen, doch alle dagen disponibel blijven; dat intusschen ook een gedeelte, ten bedrage van *f* 120, in bezit is van den heer PH. A. V. D. ZIJL, president-kerkmeester der gemeente; dat deze, wanneer hij om dit geld wordt aangemaand, antwoordt dat er aan eene synagoge geen behoefte is, het geld noch den interest wil restitueren en tot den opbouw der synagoge niet wil medewerken, zoodat er alle vrees bestaat, dat die opbouw nimmer zal tot stand komen.

Dit is de inhoud van het artikel, dat wij om taal en spelling niet goed woordelijk konden mededeelen, maar dat toch feiten aan het licht brengt, die niet mogten verzwegen worden, daar toch ieder, die in der tijd in bedoelde collecte heeft bijgedragen, regt heeft te weten, hoe met dat geld sedert is omgegaan.

— Eenige ingezetenen, die hoogen prijs stellen op de voorlezingen over de geschiedenis, die nu des Vrijdags avonds gehouden worden, doch deze op het daarvoor gestelde uur niet kunnen bijwonen, zouden gaarne zien, dat die bepaald werden te 8 uur, indien daartegen geene onoverkomelijke bezwaren bestaan.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

ROTTERDAM, 13 November.

De brand, die hier gisteren is uitgebroken in het verfpakhuis van de heeren *Tollens en Co.*, is veroorzaakt door dat een knecht eene kaars in een vat met terpentijn had laten vallen. Zoowel het pakhuis als het woonhuis zijn uitgebrand. Om één uur was men den brand meester, dank zij 16 brandspuiten, die tot blusschen werkzaam waren. De nevens- en achterstaande huizen zijn in meerdere of mindere mate beschadigd."

HAMBURG, 13 November.

Volgens eene dépêche uit Petersburg, is daar eene ukase uitgevaardigd, waarbij de uitvoer van granen — uit al de havens van het rijk wordt verboden.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 13 *November*.

NEDERLAND Werk. Schuld	à $2\frac{1}{2}$	pCt.	$62\frac{5}{16}$
Dito Dito	» 3	»	$73\frac{5}{8}$.
Dito Dito	» 4	»	$92\frac{3}{4}$.
OOSTENRIJK Metalliek	» 5	»	$62\frac{11}{16}$.
Dito 1851 en 1852	» $2\frac{1}{2}$	»	$31\frac{11}{16}$.
Dito Nieuwe Litt. B	» 5	»	$72\frac{11}{16}$.
Dito Nation. Metall.	» 5	»	$65\frac{7}{8}$.
SPANJE Onb. Stukken	» $1\frac{1}{4}$	»	$19\frac{1}{2}$.
Dito Binnenl.	» 3	»	$32\frac{7}{8}$.
PORTUGAL	» 3	»	$40\frac{1}{4}$.
RUSLAND Oblig. *Hope* 1798 en 1816	» 5	»	$101\frac{3}{8}$.
Dito Dito 1828 en 1829	» 5	»	$100\frac{3}{8}$.
Dito bij *Hope*	» 4	»	$74\frac{3}{4}$.
Dito bij *Stieglitz*	» 4	»	$74\frac{1}{4}$.
Wisselkoers op Londen	zigt...		- 11.82.

LONDEN, 13 *November*. Consols $88\frac{5}{8}$.

PARIJS, 13 *November*. Fransche 3 pCt. 65.

WEENEN, 13 *November*. Metalliek 5 pCt. *f* $74\frac{5}{8}$. Nat. Leening *f* $78\frac{1}{8}$. Wissel op Londen *f* 11.05. Zilver *f* 14.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 9 Nov., *Bosker* Ida Jacoba, Stettin; *Peters* Antoinette, Gothenb.; — 10 *Mulder* China, Bat.; *de Boer* Aurora, Memel; *Boon* Annegina, Dantz.; *Scholtens* Regina Hilleg., Ystad; *Folders* Weldaad, Aarhuus, de laatste vertrekt binnen door naar Schiedam.

TEXEL 8 Nov., *Fortuin* Cornelia, Londen; — 9 *Boelhouwer* Theod. Mechtelda, Bat.; *Smit* Garonne, Duink.; — 10 *Harken* Havana Paket, Havana, ligt quarantaine.

VLIE 8 Oct., *Landeweer* Zeevaart en *Hagedoorn* Corn. Cath., Dantz.

HELVOET 8 Nov., *Nijman* Marg. Hermanna, Poole; — 9 *van der Sloot* Wilhelmina, Malaga; *Gruppelaar* Hillechiena, Nantes; *Alcock* Admir. Windham, Guernsey; *Stoorvogel* Adriana, Bergen.

BRIELLE 10 Nov., *Meijer* Courier, Nantes.

BROUWERSHAVEN 10 Nov., *Visser* Jeanette, Bat. n. Rott.

VLISSINGEN 8 Nov., *Hofkamp* Hortense, Runcorn, — 9 *v. d. Veen* Johanna Gezina, Hamburg.

HONG KONG 9 Sept., *Mispelbl. Beijer* Luit. Adm. Stellingwerf, Amoy.

BATAVIA 9 Sept., *Kleinenberg* Anna, Rott.

St. HELENA 27 Sept., *Kuik* Kaap Hoorn, Bat. n. Rott.

PIRAEUS 25 Oct., *Mulder* Gesina, Newyork n. Konst.

VENETIE vóór 2 Nov., *de Groot* Johanna, Konst.; *Hilbrands* Wendelina, Rott,

MESSINA 25 Oct., *Bakker qq.* Josine Louise, Amst.

SEVILLE 26 Oct., *Jonker* Zwaanette, Newc.; *Glim* Hendr. Marg., Koppenhage.

LONDEN 8 Nov., *Bartels* Gezina, Gron.

RAMSGATE 8 Nov., *Fekkes* Marie Janette, Rott. n. Cev. Vecchia.

Bij WIGHT den 6 Nov., *v. d. Werff* Henrica, Amst. n. Alexandria.

CARDIFF 7 Nov., *Rosema* Jacob van Cleeff, Bridgewater; *de Haan* Dina, Rott.

DUNDEE 7 Nov.; *de Boer* Twee Gebroeders, Harl.

BELFAST 8 Nov., *Pot* Broedertrouw, Dordrecht.

NORTH SHIELDS 6 Nov., *Dik* Drie Gezust. Giezen, Veendam; — 7 *Atzema* Eelbrandina, *Gust* IJzerstaven en *Eeftingh* Jeantine, Amst.; *de Boer* Alida Elisabeth, Harl.; *Kemper* Nijverheid en *Stomp* Libra, Gron.; *Olthoff* Jantina, Kampen; *de Groot* Sieka, Memel; *Rijkens* Jant. Annech., Brake; *Naatje* Jan Hero, Halte; *Willinga* Cath., Veend., — 8 *Schoe* Amicitia et Fides, Amst.; *Meijer* Margar., Zwolle; *de Vries* Compact Goede Trouw, Antw.; *Veling* Catharina, Husum.

SUNDERLAND 7 Nov., *v. d. Wijck* Drie Gebroeders en *Hazewinkel* Roelfina Kuiper, Memel.

HULL 8 Nov., *Koning* Joh. Marchina, Zwolle.

YARMOUTH 7 Nov., *Woudstra* Vier Gebroeders, Gron.

HAMBURG 8 Nov., *Meijer* Geertina, Deventer; — 9 *Balk* Wilhelm., Texel; — 10 *Mewes* Margaretha, Koningsb.

ALTONA 10 Nov., *Drewes* Twee Gezusters, Aggerkanaal.

CUXHAVEN 10 Nov., *Koning* Gezina, Engeland; *de Jonge* Pollux, Antwerpen.

TRAVEMUNDE 10 Nov., *Scholten* Maria en *Balk* Jacomina, Stett.;

Zwieting Petrus Horreus, Amst.
GOTHENBURG 8 Nov., *van der Poll* Postillon, Pillau, om eene lading voor Amst. in te nemen.
STOCKHOLM 3 Nov., *Pinksterboer* Gesina, Lissabon.
ARENDAL 29 Oct., *Bosker* Ida Jacoba, Stettin; *Garrels* Comitas, Dantzig.
In DE GROOTE BELT 6 Nov., *Konterman* Vr. Renske, Nijborg n. Schiedam.
RENDSBURG 6 Nov., *Kaan* Elsina Jettina, Hamb. n. Dantz.; *Zwieting* Petrus Horreus, Amst. n. Rostock; *v. d. Meulen* 3 Gezusters, Amst. n. Flensb.; — 7 *Mulder* Hiskea, Koningsb. n. Rott.; *Poorta* Tweelingen, Elbing n. Engel.; — 8 *Mugge* Martha, Lubeck n. Lynn.

Vertrokken.

VLIE 8 Nov., *Schaap* Drie Gebroeders, Newc.
HELVOET 9 Nov., *Kramer* Whampoa, Akyab; *v. d. Gaauwe* Maria Johanna, Gibraltar; *de Boer* Eliza, Konst.; *Buiten* Arend, Bergen; — 10 *Kramer* Ouderkerk a. d. Amstel, Bat.; *Leeflang* Stella Maris, Akyab.
BRIELLE 10 Nov., *Stasse* op Hoop van Zegen, Hull.
BROUWERSHAVEN 11 Nov., *Lammerts* Volhard, Cardiff n. Dordr.
VLISSINGEN 6 Nov., *Zeven* Elisabeth, avont.
IBRAILA 26 Oct., *van Duijn* de Amstel, Vlissingen.
VENETIE 1 Nov., *van Ommeren* Minerva, Konst.
NANTES 8 Nov., *Breeland* Gesina Hindrika, Marseille.
RAMSGATE 10 Nov., *de Jong* Johanna Maria, Hong Kong, na gerepareerd te hebben.
BONESS 7 Nov., *Ruiten* Verwachting, Harl.
HAMBURG 8 Nov., *Mulder* Onrust, Termunterzijl; *Sprik* Juliana Louisa, avont.
CUXHAVEN 9 Nov., *de Jonge* Gezina Jantina, Noordzee; — 11 *de Boer* Mevr. Winkel, Liverpool.
BREMERHAVEN 8 Nov., *Legger* Jantina Cath., Itzehoe.
WOLGAST 3 Nov., *Gnodde* Sophia, Lubeck.
SWINEMUNDE 6 Nov., *Prins* Heiko Prins, Memel; *Kwint* Margar. en *Roelfsema* Orion, Stockholm; *Lenger* Argo, Söderköping, *Nieveen* Jacoba Cath., Wisby; *Orsel* Jantina Cornelia, Nyköping. — 7 *Scholtens* Maria, Lubeck; — 8 *Engelsman* Christina, Memel; *Douwes* Klasina Maria, Norrköping.
DANTZIG 7 Nov., *Doekes* Alida Giezen, Bordeaux; *van der Wijk* Francisca, Antw.; *Oostra* Annechina, Dreizijlen; *de Haan* Jantje en 8 *Alberts* Jantina Gesina, Halte.
PILLAU 7 Nov., *de Jonge* Fenneg. Arentina en 8 *Vos* Bettje Pronk, Londen; *ter Poorten* Johannes, Dordrecht.
MEMEL 4 Nov., *Bekkering* Ulrieke, Gend; — 5 *Prange* Graaf Adolph, Antwerpen.
ODENSEE 5 Nov., *Lever* Alberdina en *Harkema* Meinkina, Bremen.

Zeilklaar.

PIRAEUS 25 Oct., *Boon* Jantina, Konst.
LONDEN 8 Nov., *de Boer* Zwaantina Hendrika, Amst.
STOCKHOLM 31 Oct., *van Driesten* Bellamy, 1 Nov. *Zeven* Elsina Jantina, 3 *Puister* Fennechiena en *Vos* Cath. Enelsina, Holland.

In lading.

LONDEN 6 Nov., *de Jonge* Annechiena, Genua; — 8 *Potjewijd* Afina, Rott.
LIVERPOOL 8 Nov., *Potjer* Geertruida Jacoba, Harburg.

GRONINGEN, 13 Nov. Vertrokken het nieuwgebouwde schoonerschip Jacoba, groot 120 last, kapit. *J. van der Plas*, v. Katwijk aan Zee, met ballast naar Newcastle.

ZOUTKAMP, 12 Nov. Binnengekomen 9 Nov., *Jonkhoff* Eendragt, Frederikstad.
Zeilklaar *Timmer* Cath., Londen; *van Driesten* Pieter, Yarmouth.

OOSTMAHORN, 12 Nov. Ter reede gearriveerd 7 Nov., *Faber* Hendr. Catharina, v. Larwig n. Dokkum; — 8 *Loots* Catharina, v. Hamburg n. de Zoutkamp; — 10 *Nieboer* Hendrika, v. Brevig n. Gron.; *Schuur* de Hoop, v. Bremen n. Amst.
Vertrokken 9 Nov., *Dirks* Zwaantje, n. Emden en *Oosterhuis* de Vr. Janna, n. Hamburg, beide v. Amst.; — 11 *Huisman* Frau Peta, van Rott. n. Hamburg.
Zeilklaar 12 Nov., *van Driesten* Pieter.

HARLINGEN, 10 Nov. Binnengekomen 7 Nov., *Klein* Anje, Ostermisser; *Stuit* Fritz en Betzy, *Brouwer* Elsina, *Brouwer* Noordstar, *Ebel* Froukina, *Oldenburger* Sara Maria, *de Boer* Johannes en *Wijma* Stad en Lande, alle 8 Frederikstad; *Schuur* Agatha, Droback; *Visser* Maria en *Schuring* Anje, beide Osterrisoer; — 9 *de Groot* Geertruida, *Oldenburger* Gustaaf, *Wever* Elizabeth en *Wever* Groot Ankum, alle 4 Frederikstad; *Meijer* Pieter, Dantzig.
Vertrokken 5 Nov., *Adema* de Vrije Vries en 7 *Schaap* Bernard en Elize, beide Engeland.

DELFZIJL, 13 Nov. Binnengekomen 10 Nov., *Vos* Vr. Sjouke, Carolinerzijl; *Dost* Ettiena en *Dost* Margaretha, beide Hamburg; *de Lange* 2 Gezusters, Emden; *Dost* Vr. Geziena en *Klein* Maria Magdalena, beide Bremen; *Douwes* Venus, Oldenburg; — 11 *v. d. Wijk* Vr. Maria en *Oetzes* de Hoop, beide Emden; *Gurseky* Vr. Helena, Leer; *Joosten* Henderika, Bremen; *Klein* Jantiena, Hamb.; *Schoon* Jakob. Cornelius, Halte; *Beth* Jakobus, Memel; *Valom* 7 Zeevers, Frederikst.; *Pot* de Hoop, *Gust* Harmina en *v. Bijssum* Berendina, alle 3 Noorw.

TERMUNTERZIJL, 10 Nov. Binnengekomen 5 Nov., *Legger* Geerdina, Noorw.; — 7 *Beerthuis* Thedina, Leer; — 9 *Buse* Maria, Noorw.; *Bakker* Jantje, *Bieze* Sophia en *Bakker* de Hoop, alle 3 Bremerhaven; — 10 *Mammes* Frau Anna, *Geet* de Vr. Margaretha en *Prins* de Jonge Barend, alle 3 Hamb.; *Mooi* Winschoterzijl en *Lever* Irene, beide Noorw.; *van Dijk* Elizabeth, Leer; *Rozenbeek* de 4 Gebroeders, Noorwegen.
Vertrokken 8 Nov., *Feddes* Trientje en *Albers* Hosianna, beide Baltrum; — 10 *Buss* Maria, Leer.

Het schip Stad Utrecht, kapit. *Jaski*, van Amsterdam naar Sydney bestemd, met schade te Portsmouth binnengeloopen (vroeger gemeld), zou volgens brief van daar van den 6den Nov. waarschijnlijk gedeeltelijk moeten lossen, om te repareren.

Het schip Trijntje Fenna, kapit. *des Ruelles*, van Melbourne naar Batavia, is, ten gevolge hevige storm, in September lek te Soerabaija binnengeloopen.

HELGOLAND, 6 Nov. Het schip Elsina Engelina, kapit. *Lever*, van Koningsbergen naar Rotterdam, alhier in de nabijheid gestrand (vroeger gemeld), is geheel wrak en met de nog in hebbende lading verkocht; een klein gedeelte der lading is nat geborgen.

THISTED, 6 Nov. Dezer dagen is aan het strand bij Aalum eene flesch aangedreven, waarin een papier met het opschrift: „De Nederl. oorlogsbrik Zeehond is vergaan op 63° 52' N.Br. en 3° 10' O.L.

Gepraaid den ...., op 9° 11' N. Br., 22° 57' W. L., *v. Duivenbooden* A. R. Falck en *Töpper* qq. Prins Hendrik, beide v. Amst. n. Batavia. — Den 12 Sept., op 8° N. Br., 22° W. L., *Wassenaar* Nassau, v. North Shields n. Akyab. — Den 18 Sept., op 2° N. Br., 22° W. L., *Swart* Fop Smit, v. Londen n. Adelaide. — Den 13 Sept., op 6° 15' N. Br., 20° 7' W. L., *Biesthorst* Anjer, v. Amst. n. Batavia. — Den 25 Sept., op 1° 12' Z. Br., 20° 16' W. L., *Sanders* Graaf van Nassau, v. Amsterdam n. Batavia, alles wel aan boord. — Den 1 Nov., op 47° 12' N. Br., 7° 53' W. L., *Flik* Monnickendam, v. Amst. n. Marseille. — Den 2 Nov., op 48° 48' N. Br., 70° 4' W. L., *Bus* Voorwaarts, v. Amst. n. Akyab. — Den 3 Nov., op 49° 46' N. Br., 3° 47' W. L., *Vogler* Europa, v. Akyab n. Falmouth. — Den 5 Nov., op de hoogte van Goudstaart, luit. 1ste kl. *Buis* het oorlogschip Macassar, v. Helvoet n. Z.-Amerika; op 49° 36' N. Br., 4° 25' W. L., *Botje* Alida Gesina, v...... — Den 30 Sept., op 1° Z. Br., 20° W. L., *Rietmeijer* Prinses Marianne, v. Rott. n. de Kaap de Goede Hoop. — Den 2 Oct., op 39° 32' N. Br., 36° 45' W. L., *van Strijen* de Nijverheid, v. Suriname n. de Clyde. — Den 1 Nov., op 47° 50' N. Br., 7° 30' W. L., *Kramer* Watergeus, v. Rott. n. Akyab. — Den 5 Nov., op 46° 27' N. Br., 9° 44' W. L., *Meijer* Zeevaart, v. Hamburg n. Suriname.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

5 Nov. *Flik*, Geerdina Bertha, v. Koningsb. n. Antw., m. talk.
Mulder, Vriendschap, v. Charleston n. Stockh., m. porselein.
Bos, Eendragt, v. Umea n. Amsterdam, m. hout.
6 — *Bakker*, Vriendschap, v. Koningsb. n. Rotterd., m. lijnzaad.
Louwe, Waakzaamheid, v. Koppenh. n. Gothenb., m. ballast.
Wienks, Engel. Meinderd., v. Randers n. Stettin, m. rogge.
Huisenga, Geertruida, v. Koningsb. n. Dordr., m. lijnz.
De Wind den 5 Nov. O.N.O., Z.W., Z.Z.W.; den 6den Z.W., den 7den Z.Z.O., Z.W.; den 8sten Z.Z.W.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 10 Nov., *Hazewinkel* Grietje Mollema, Koningsb.; *Draijer* Epimachus, Dantzig; — 10 *Nenneboog* Zeester, Bahia; — 12 *Kramer* Anuette Cathalina, Stockholm, vertrekt binnen door n. Schied.; *Lever* Onderneming, Memel; *van Dorp* Neeltje Johanna, Noordzee, met gebroken mast.
TEXEL 11 Nov., *de Jong* de 2 Gezusters, Yarmouth.
VLIE 9 Nov., *Ebes* Grietje en *Mooi* de Trouw, Memel; *de Jong* Jonge Rinke, Oudsoen.
BRIELLE 11 Nov., *Nagel* Triton, Stockholm.
VLISSINGEN 9 Nov., *Jondt* Joannes Albertus, Akyab.
WISBEACH 9 Nov., *Menses* Jonkvr. Maria, Ny-Holm.
HARWICH 8 Nov., *Waterborg* Fenna Helena, Gron., met verlies van ankers en kabels.
BREST 7 Nov., *Panjer* Helena, Antw.
PILLAU 9 Nov., *Holman* Dolphijn, Londen.

Vertrokken.

AMSTERDAM 10 Nov., *Zwanenburg* Albina, Suriname; — 11 *van Oppen* Fortuna, Krageröe; — 12 *Boer* Joan, Rio de Janeiro.
TEXEL 12 Nov., *Lootsman* Pomona, Havana; *Stapert* Urania, Sur.; *Schoute* Visscherij en Handel, Vlaard.
HELVOET 11 Nov., *Vis* Rotterdam, Batavia.
GRAVESEND 9 Nov., *de Boer* Zwaant. Hendrika, Amst.
ROUAAN 7 Nov., *Hoekstra* Eendragt, Koppenh.
BORDEAUX 9 Nov., *Mellema* Hern, Hesselaar, Rott.
PILLAU 9 Nov., *Legger Jr.* Termonde, Hull; *Brugts* Broederschap, Engeland; *Steffens* Johannes, Amst.; *Astuling* Dorothea Christ., Gron.

Zeilklaar.

LONDEN 10 Nov., *Lever* Cath. Elizab., Itzehoe.
LIVERPOOL 9 Nov., *Karsies* Hillegina Wilkens, Rott.
NEWCASTLE 9 Nov., *de Vries* Saramacca, Triest; *Pot* Gezina Menzinga, Seville; *Biel* Juliane en *Mulder* Geertr. Lammech., Amst.; *Munneke* Baudina, Harl.

SCHEEPSVRACHTEN.

GRONINGEN, 13 November. Naar Ipswich 28 sh. met 10 pCt. per 10 qrs. Haver. Naar Amst. f 6½ per last Koolzaad. Naar Maastricht f 420 voor 33 last graan. Naar Brussel f 11½ per last Tarwe. Naar Gent f 8 per last Haver.

HANDELSBERIGTEN.

Prijs van het Grof Roggenbrood.

GRONINGEN, 12 *November* 1855.
4 Nederl. ℔ 60 cent.

GRAANMARKTEN.

GRONINGEN, 13 *November*.

TARWE.		GERST.		Zw. Voer	40 ℔ f 4,05
Oude	70 ℔ f	Winter	52 ℔ f 6,70	- -	42 - - 4,30
- Oml.	68 - - 14,50	-	54 - - 7,20	- -	44 - - 4,55
- -	70 - - 15,35	-	56 - - 7,70	BOONEN.	
- -	72 - -	Zomer	54 - - 6,80	Paardeb. f 8,50, f 9	
N.Old.1855	66 - - 13,35	-	56 - - 7,20	Gr. Erwt. f 10 a f 12	
- -	68 - - 14,25	Knobbe	60 - - 7,90	Graauwe dito f 10 a f 11	
- -	70 - - 15,10	-	62 - - 8,30	ZADEN, ENZ.	
- -	- -	HAVER.		Old. Koolzaad f 13 à f 16,50	
ROGGE.		Dikke	36 ℔ f 3,75	Oml. dito f 14 a f 17,50	
Inl.	64 ℔ f 11,10	-	38 - - 4,05	N. Aveelz. f	
-	66 - - 11,60	-	40 - - 4,25	Zomerzaad f 12 à f 15	
-	68 - - 12,10	-	42 - - 4,45	G. Mosterdz. f 9 tot f 15	
-	70 - - 12,60	-	44 - - 4,65	Lijnzaad f	
BOEKWEIT.		-	46 - - 4,85	Dederzaad f 12 à f 14	
Gr. Zd.	64 ℔ f 8,40	-	48 - - 5,05	Gr. Gort f 11,75 tot f 12,75	
- -	66 - - 8,80	-	50 - - 5,25	Parel 100 N. ℔ f 16,25 à f 20	
- -	68 - - 9,20	W. Voer	36 - - 3,85	Raapolie per vat f 55½	
Zw. -	64 - - 8,10	- -	38 - - 4,10		
- -	66 - - 8,50	- -	40 - - 4,30		
Veen	64 - - 8,00	Zw. -	36 - - 3,55		
-	66 - - 8,40	- -	38 - - 3,80		

Tarwe vond meer vraag en ging tot verhoogde prijzen wel af. — Rogge mede 20 ct. hooger verkocht. — Boekweit in een doen. — Gerst in de beste soorten prijshoudend, ligtere soorten vonden weinig vraag. — Haver over 't geheel iets aangenamer. — Boonen minder begeerd en niet dan iets lager te plaatsen. — Kool- en Zomerzaad prijshoudend. — Mosterdzaad bijna niet in omgegaan. — Gort als voren.

AMSTERDAM, 12 *Nov.* Tarwe en Rogge tot iets hoogere prijzen met goeden handel aan cons.; verkocht van Tarwe: 129 ℔ witb. Pools. f 576; 126 ℔ b. dito f 556; 124 ℔ dito f 535 aan de Zaan; 127 ℔ roodb. dito f 545; 124 ℔ Mecklenb. f 510; 128 ℔ b. Pools. f 566; 128, 129 ℔ dito f 565, f 570; 129 ℔ witb. dito f 580; 130 ℔ n. Geldersche f 550. — Van Rogge 118 ℔ grove Zweeds. f 343; 120 ℔ o. Odessa f 370; 119, 121 ℔ Holst. f 344, f 352; 121 ℔ n. Inlands. f 365; 121 ℔ puike fijne Zweedsche f 385 aan de Zaan; 122 ℔ Pruis. f 375; 119, 120 ℔ Donau f 356, f 360; 120 ℔ Deens. f 346; 119 ℔ Holst. f 345 aan de Zaan. — Gerst goed prijsh.; 116 ℔ Deensche Cheval. f 273; 111, 116 ℔ Deens. f 250, f 264; 109 ℔ Rost. f 250. — Haver tot vorige prijzen geveild, doch zonder handel. — Boekweit prijshoudend; 123 ℔ Amersf. f 310; 121, 123 ℔ Holsteinsche f 298, f 306; 119 ℔ Inl. Veen f 283. — Erwten, nieuwe Koningsberger witte f 11⅝.

Koolzaad 1 p. vl. hooger; Groninger 87 p. vl.; op 9 vat dadelijk 106 p. vl.; April 104 p. vl. — Lijnzaad in een doen; 105 ℔ Arch. f 435. — Raapolie dadelijk en op levering iets williger; op 6/w. f 57; vlieg. f 55,50; Dec. f 55,25 a 50; Mei f 55 a f 54,50 a f 54,75. — Lijnolie iets hooger betaald; op 6/w. f 44,75; vlieg. f 43,50; Dec. f 43,50 a 75; Maart f 44 a f 44,25; April en Mei f 44,25 a 75. — Hennepolie op 6/w. f 54; vlieg. f 52,50. — Raapkoeken f 113 a f 115. — Lijnkoeken f 13½ a f 17¾.

HAMBURG, 9 *Nov.* De stemming vooral voor levering op het voorjaar blijft aangenaam. Tarwe in loco voor verzending 1 à 2 thl. hooger, 122, 126 ℔ Holst. 256 à 263½ thl. — Rogge ter naauwernood prijshoudend, Deensche 172½ à 180 thl. p. 5100 ℔. — Gerst op het voorjaar gevraagd. — Haver zonder handel.

LONDEN, 9 *Nov.* Inl. Tarwe was heden tot de hoogste prijzen van l.l. Maandag gevraagd; roode vreemde werd bij kleinigheden tot dezelfde notering genomen, doch witte soorten blijven verlaten. Er is vraag naar zeilende partijen, maar er wordt weinig aangeboden. Voor Egyptische werd 54 en 55 sh. en voor eene lading Galatz 78 sh. bewilligd. Gerst blijft begeerd tot eene verhooging van 1 a 2 sh. Erwten, Boonen en Haver onveranderd.

Van den 12*den*. Inl. Tarwe 2 a 3 sh. hooger en vreemde 1 sh. duurder. Gerst prijsh. Haver lusteloos.

AMSTERDAM, 10 *Nov.* Behalve hetgeen van Hennep in veiling verkocht is, is er nog gedaan bij partij in Riga Poolsche Rein tot f 77 en f 78, dito Pas f 74½, Koningsb. Pas f 65½; voorts is er besteed voor Koningberger Lagen f 77 en fijne Riga Poolsche Uitschot f 78.

SCHIEDAM, 10 *Nov.* Moutwijn p. N. vat f 23.50; jenever f 29. Amst. Proef f 30,25.

BOTERMARKTEN.

GRONINGEN, 16 *Nov.* De prijs der boter was heden: 1ste soort f 41½; 2de soort f 39.

LEEUWARDEN, 9 *Nov.* De prijs der boter was heden f 46,50.

AMSTERDAM, 12 *Novemb.* De prijs der Boter was heden: Vriesche f 50 a f 52; Kuinder f 49 a f 50; Kamper f 50 a f 51; Deventer f 42 a f 48; Zwolsche f 44 a f 49.

LONDEN, 9 *Nov.* De aanvoer van Boter bedroeg deze week: van Harlingen 5299 v., Havre 50, Ostende 686, Antwerpen 109, Rotterd. 574, Hamburg 433, Aarhuus 931. Men noteert. fijne Vriesche 108 a 110 sh.; surplus 96 a 102 sh.; 2e soort 84 a 86 sh.; fijne Holl. 88 a 94 sh.; Kamper en Zwolsche 98 a 106 sh.; fijne Bosscher 94 a 98 sh.; Groninger 84 a 90 sh.; Emder en Leerster 90 a 96 sh.; Holsteinsche en Kielster stoppel 108 a 114 sh.; dito gras 98 a 104 sh.; Fransche 84 a 86 sh.

VEEMARKTEN.

GRONINGEN, 13 *Nov.* De aanvoer van rundvee was heden zeer aanzienlijk, doch de verkoop over het algemeen lusteloos. Vetten waren er ook ruim aangevoerd, van 40 tot 46 cent het Ned. ℔; vaalmelkten van f 80 tot f 110; vroegmelkten van f 100 tot f 150; tijgkoeijen van f 70 tot f 120. Van schapen was de aanvoer niet extra groot, de verkoop tamelijk, vetten van f 11 tot f 15; varkens ruim ter markt en met vluggen handel, ouden van f 33 tot f 60; jonge van f 5 tot f 31. Van geslagte varkens waren mede eenigen ter markt, en is de 100 Ned. ℔ verkocht van f 58 tot f 60.

LEEUWARDEN, 9 *Nov.* Niettegenstaande de veemarkt heden overvloedig voorzien was, gingen de beste soorten tegen hooge prijzen vlug van de hand; de mindere kwaliteit echter traag; er waren ter markt 500 vette-, 900 melk- en kalfkoeijen, benevens 200 à 300 landkalveren. Vette kalveren werden niet aangeboden. Van vette varkens, ca. 200 ter markt, blijven de prijzen steeds hoog, doch de handel in schapen, waarvan er ongeveer 1000 waren aangevoerd, was iets flaauwer.

LONDEN, 9 *Nov.* Ofschoon de veemarkt schraal voorzien en de kwal. gering was, bleef de handel lusteloos bij iets lagere notering, geldende puike ossen 4 sh. 10 p. a 5 sh. per 8 pond.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 12 *November*.

NEDERL. Werk. Schuld 2½ pCt. 62½, 62⅝, 62$\frac{9}{16}$; Dito Dito 3 pCt. 73⅞, 74; Dito Dito 4 pCt. 92$\frac{9}{16}$, 92$\frac{13}{16}$, 92$\frac{11}{16}$; Handelmaatsch 4½ pCt. 124½, 125¼; Aand. Rijn-Spoorw. 4½ pCt. 100. — BELGIE, bij *Rothschild* 2½ pCt. 50⅜, 50½. — SPANJE, Onbep. Stukken 1¼ pCt. 19⅜, 19⅝, 19$\frac{7}{16}$; Dito 3 pCt. 38⅛, 38¼; Dito Binnenlandsche à 6/m. 3 pCt. 32⅝, 32⅞, 32$\frac{13}{16}$; Coupons-Bewijzen 4⅜, 4$\frac{7}{16}$; Amortisatie Schuld 5⅞, 5$\frac{15}{16}$. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 40$\frac{1}{16}$, 40¼, 40$\frac{3}{16}$. — RUSLAND, Oblig. bij *Hope en Co.* 1798 en 1816 5 pCt. 101½; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. 100½; Cert. 4½ pCt. 86⅜; Dito bij *Hope* 4 pCt. 74¾, 75, 74¾; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. 74⅛, 74¼; Dito bij id., 5de Serie 4 pCt. 73⅞; Cert. van Inschr. in Assign. 6 pCt. 56⅜; Dito 6 pCt. 57¼, 57⅜. — POLEN, Cert. 4 pCt. 68⅝; Aand. m. Loting fl. 500 f 142½.

OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. 62⅞, 63; Dito Nationale 5 pCt. 65⅞, 66, 66; Dito Nieuwe 1847 2½ pCt. 32, 32⅛; Dito 1851 en 1852 2½ pCt. 32, 32⅛; Dito Nieuwe en Dito 1854 5 pCt. 72⅝, 72¾, 72¾; Weenerb. bij *Goll en Co.* 5 pCt. 69; N. Loten v. 250 fl. 1854 f 267; Oostenr. Bank-Act f 1000; Braz. 5 pCt. 98, ⅛; Mexik. 18¼, $\frac{7}{16}$; Dito Onb. 18¼, $\frac{5}{16}$; Peru 4½ pCt. 73½; Gren. 18⅛; ; Dito Onb. 18$\frac{1}{16}$; Dito Uitg. 6⅞, $\frac{15}{16}$; Ecuador 3¼; Dito Onb. 3¼; Venez. 26⅛; Dito Onb. 25¾, 26; Dito Uitg. 11⅛, $\frac{3}{16}$; Onb. Grieken 5 pCt. 3.

Van Holl. fondsen waren Integralen meer aangeboden. Alle overige soorten bijna onveranderd, zonder levendigen handel. — Van vreemde effecten waren voornamelijk Spaansche, die tot verminderde koersen werden afgegeven, in de beide hoofdsoorten was de omzet vrij geanimeerd. — Ook Oostenr. waren, bij eenige affaire, iets minder vast. — Overigens leverde de markt niets belangrijks op.

5 pCts. N. Russen bij *Stieglitz* 80½.

Koers van het geld: Beleen. 4; Prolong. 4½; Disc. 4 pCt.

Laatste prijzen te 5 uur: Integralen 62½ a $\frac{9}{16}$; Spaansche 1¼ pCt. 19$\frac{7}{16}$ a ½; Binnenl. 3 pCt. 32$\frac{13}{16}$; Metall. 5 pCt. 63.

ADVERTENTIEN.

Al wie iets te VORDEREN heeft van de onder het voorregt van Boedelbeschrijving aanvaarde NALATENSCHAP van wijlen **GRIETJE JANS WOLDRING**, Weduwe BEREND SWIERS DE BOER, overleden te *Sappemeer*, den 15den October j.l., gelieve daarvan Opgave te doen ten KANTORE van den ondergeteekenden Notaris, vóór **den 1sten December 1855.**

De door de Overledene bewoond geweest zijnde Behuizing te *Sappemeer*, Noordzijde, zal in dezen Winter publiek **verkocht** worden. Inmiddels **TE HUUR** tot den 1sten Mei 1856, en te bevragen bij

Mr. C. HARTMAN BUSMANN.

Al wie iets te VORDEREN hebben van — of VERSCHULDIGD zijn aan wijlen den Heer **ALBERT HOFSTE**, in leven *Logementhouder*, wonende te *Assen*, worden verzocht daarvan Opgave of Betaling te doen vóór of uiterlijk op den **20sten November aanstaande**, ten Kantore van den Notaris A. W. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, te *Assen*.

ASSEN, 13 November 1855.

DE GEZAMENLIJKE

Schuitevaarders

van het **Winschoter** en **Noordbroekster VEER** brengen ter kennis van het geëerde Publiek van **Groningen** en voornamelijk voor de Ingezetenen van **Noordbroek**, dat zij van af den eerstkomenden **DONDERDAG, zijnde den 15den November 1855**, zullen Varen van **Groningen** naar **Noordbroek** des morgens te 6 uur en van **Noordbroek** naar **Groningen** des namiddags te 2 uur; blijvende de andere Schuit van *Groningen* naar *Noordbroek* en terug, zoo als vroeger, op **denzelfden voet Varen**, zooals bij de Wet bepaald is.

E. J. SCHUILING.

*** Mr. **A. J. VAN ROIJEN**, Notaris te *Onderdendam*, zal, ten verzoeke van het GEMEENTEBESTUUR van *Bedum*, op ZATURDAG den 17den November 1855, des middags precies te 12 uur, in het GEMEENTEHUIS te *Bedum*, onder nadere approbatie van H.H. GEDEPUTEERDE STATEN dezer PROVINCIE, bij enkele Inschrijving in een Perceel, publiek

UITBESTEDEN:

I. **Het LEGGEN van de AARDEBAAN voor een KUNSTWEG, van de Keijenstraat te Noorder-Hoogebrug langs den Wolddijk tot aan den Provincialen Kunstweg, tegenover den Oudezijlster-Watermolen, lang 9500 Ellen.**

II. **ADIDEM van den Wolddijk, langs den Ouden Dijk, tot aan de Valbrug te Bedum, lang 1860 Ellen.**

III. **Het BEPUINEN en BEGRINDEN van de sub 1 en 2 gemelde Banen, met de LEVERANTIE van de daartoe benoodigde BOUWSTOFFEN.**

Alles in gevolge BESTEK en VOORWAARDEN, welke ter lezing liggen: te *Groningen* ten Huize van de Wedw. BONTEKOE, EEKHOFF, PLAAT, MIDDELKOSTER en AALFS; te *Bedum* in het GEMEENTEHUIS, bij de Wedw. VENEMA, J. R. BOS en H. KAMPING; te *Onderdendam* bij J. KNOOP PATHUIS, S. J. WEG, A. VAN DER VEEN en in het ZIJLVESTERHUIS; te *Winsum* en *Middelstum* in het GEMEENTEHUIS; te *Delfzijl* bij HAZENHOEK.

Aanwijzing aan des verkiezenden zal kunnen worden gevraagd aan het GEMEENTEHUIS te *Bedum*, telken MAANDAG, WOENSDAG en ZATURDAG van 11 tot 12 uur; terwijl informatiën zijn te bekomen ten Kantore van

Mr. A. J. VAN ROIJEN.

De GECOMMITTEERDE SCHEPPEREN uit het **ZIJLVEST** der **DRIE DELFZIJLEN** gedenken, op DONDERDAG den 22sten dezer, te één uur, bij de Zijlen te *Delfzijl*, publiek te verkoopen: **Twee OUDE EBDEUREN** der KLEINE ZIJL, en hetgeen er meer aan **AFBRAAK** zal worden gepresenteerd.

'T ZANDT, 12 November 1855.

De Overste Schepper:
E. C. CLEVERINGA.
De Secretaris:
R. P. CLEVERINGA, J.z.

ZWOLSCHE

Stoomboot-Maatschappij.

Gedurende dit dienstjaar zal de **LAATSTE VAART** plaats hebben:

Van **ZWOLLE**, ZONDAG den 18den Nov., 's morgens te *zeven* uur.

Van **AMSTERDAM**, MAANDAG den 19den Nov., 's morgens te *negen* uur.

Vrijdag den 16den November

1855, des namiddags precies te 3 uur, zullen, aan BOORD van het SCHIP **Gerhardina Johanna**, liggende in de Zuiderhaven te *Groningen*, publiek worden verkocht: Eenige **ROERENDE GOEDEREN**, als: PORSELEIN, GLAS- en AARDEWERK, KLEEDEREN, ENZ.

Mr. J. J. DE SITTER, *Notaris.*

*** Mr. **J. J. DE SITTER**, Notaris te *Groningen*, gedenkt, op VRIJDAG den 16den November 1855, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mej. de Wedw. BONTEKOE, in *DE UNIE*, aan de Groote Markt te *Groningen*, tegen **kontante betaling**, publiek te verkoopen:

Een nieuw **SCHOONERSCHIP**, genoemd **GERHARDINA JOHANNA**, groot plus minus 85 Roggelasten, met KOMPLETEN **INVENTARIS**, als: ZEILEN, TOUWWERK, KETTINGEN, ANKERS, STUURMANS- en KOKSGEREEDSCHAPPEN, ENZ., liggende in de Zuiderhaven te *Groningen*, in dit Najaar uitgehaald door wijlen Kapit. L. C. H. REVIXIT VAN NAERSSEN.

Te aanvaarden daags na den Toeslag en alle dagen te bezien.

Mr. J. J. DE SITTER, *Notaris.*

*** Ten overstaan van Mr. **J. H. GEERTSEMA**, Notaris te *Groningen*, zullen, op VRIJDAG den 16den November 1855, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein MIDDELKOSTER, in de Nieuwe Ebbingestraat te *Groningen*, publiek ter verkoop worden aangeboden:

I. Eene **BEHUIZING**, met en benevens vier afzonderlijke WOONKAMERS, met OPEN GROND daarachter, staande en gelegen onder één Dak, in de Violenstraat te *Groningen*, geteekend lett. N, no. 147, 145, 146*a*, 147*a* en 147*b*.

II. Een groote TUIN, liggende achter het eerste perceel, hebbende vrijen uitgang naar de Violenstraat, ten Oosten aan perceel I.

Alles in eigendom toebehoorende aan de Erven M. E. WIERINGA.

Te aanvaarden dadelijk na den Toeslag en te bezien daags vóór en op den Verkoopdag van 10—12 en van 2—4 uur.

J. H. GEERTSEMA, C.z.,
Notaris.

ZEEUWSCH YPEN HOUT.

DINGSDAG den 20sten November 1855, des morgens te 11 uur, zal, bij de Groote Spilsluizen te *Groningen*, publiek, voetstoots worden verkocht:

Eene aanzienlijke partij **ZEEUWSCHE YPEN STAMMEN**, aldaar liggende en van heden te bezien.

J. H. GEERTSEMA, C.z.,
Notaris.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op MAANDAG den 10den December 1855, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Logementhouder G. H. UITHOF, aan de Groote Markt te *Groningen*, publiek worden verkocht:

I. De EIGENDOM van ongeveer 35 Bunders BEHUISD LAND, gelegen onder *Godlinze*, bij G. U. BAKKER, Wedw. H. B. PERDOK, onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 241,00.

II. De EIGENDOM van ongeveer 8 Bunders LAND, gelegen te *Eexta*, bij HEIJO TEN HAVE en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Martini versch., huur van *f* 162,00.

III. De EIGENDOM van ongeveer 3 B. LAND, gelegen te *Uithuizermeeden Buitendijks*, bij J. A. BIERLING en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw versch., huur van *f* 27,50.

IV. De HELFT in den EIGENDOM van ongeveer 19 B. LAND, gelegen onder *Midwolda* in den *Oldambte*, bij A. O. BOUTEN, Wedw. K. L. STEENBERG, onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur voor deze helft van *f* 60,00.

V. De EIGENDOM van ongeveer 39 B. LAND, met KWELDER en AANWAS, gelegen te *Uithuizen*, bij S. F. RIEPMA en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 328,30.

VI. De EIGENDOM van eene PLAATS, groot ongeveer 21 B. LAND, *Ooster-Frima* genaamd, gelegen te *Lutjegast*, met ongeveer 6 B. onder *Grootegast*, bij G. H. FERINGA, Wedw. J. J. DIJK, onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 177,00.

VII. De EIGENDOM van ongeveer 15½ B. LAND, gelegen te *Lutjegast*, bij A. F. HARTSEMA en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 100,00.

VIII. De EIGENDOM van ongeveer 8½ B. en 2 Heemen BEHUISDE LANDEN, te *Pieterburen* gelegen, bij P. J. DIJKEMA en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 100,00.

IX. De EIGENDOM van eene BEHUISDE Heerd LAND, gelegen te *Uithuizermeeden*, bij A. M. SIJTZEMA en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 75,00.

X. De EIGENDOM van eene BOERENPLAATS, gelegen te *Grootegast*, bij W. J. POOL onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 63,00 en een Mudde Rogge.

XI. De EIGENDOM van eene HEEMSTEDE, mede aldaar gelegen, bij denzelfde in gebruik, 's jaars voor *f* 2,50.

XII. De EIGENDOM van ongeveer 5 B. LAND, gelegen te *Grijpskerk*, bij GRIETJE DOUWES, Wedw. SINNEMA, onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 50,00.

XIII. De EIGENDOM van ongeveer 15 B. BEHUISD LAND, gelegen te *Sebaldeburen*, bij F. J. VEENSTRA, Wedw. J. J. BOERMA, onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 30,00.

XIV. De EIGENDOM van ongeveer 11¼ B. BEHUISD LAND, gelegen te *Grootegast*, bij K. J. KOENES en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 28,00.

XV. De EIGENDOM van een BOERENPLAATSJE, gelegen te *Grootegast*, bij J. J. HELDER en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op den 1sten Mei versch., huur van *f* 26,00.

XVI. De EIGENDOM van ongeveer 3 B. LAND, gelegen te *Lutjegast*, bij B. K. DE VRIES en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op den 1sten Mei versch., huur van *f* 18,00.

XVII. De EIGENDOM van ongeveer 2½ B. LAND, gelegen te *Kloosterburen*, bij J. J. RIENKS en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 17,87½.

XVIII. De EIGENDOM van ongeveer 4¼ B. LAND, gelegen onder *Grootegast*, bij W. B. SNIP en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op den 1sten Mei versch., huur van *f* 17,00.

XIX. De EIGENDOM van ongeveer 2½ B. LAND, gelegen op *Griessloot*, onder *Leens*, bij H. J. RIETEMA en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Gregorie versch., huur van *f* 16,00.

XX. De EIGENDOM van ongeveer 1½ B. LAND, gelegen te *Lutjegast*, bij B. K. DE VRIES en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op den 1sten Mei versch., huur van *f* 15,00.

XXI. De EIGENDOM van ongeveer 6 B. LAND en 3 HEEMSTEDEN, gelegen bij *den Hoorn*, bij A. R. SPIETS en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 10,50.

XXII. De EIGENDOM van ongeveer 1 B. LAND, gelegen te *Uithuizen*, bij E. J. WERKMAN en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midwinter versch., huur van *f* 10,00.

XXIII. De EIGENDOM van 88 R., 50 E. LAND, gelegen te *Uithuizen*, bij C. E. WESTERWIJK en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 6,00.

XXIV. Den EIGENDOM van ongeveer 1¼ B. LAND, gelegen te *Grootegast*, bij O. DERKS en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarlijksche, op Midw. versch., huur van *f* 5,50.

XXV. Den EIGENDOM van eene HEEMSTEDE, gelegen te *Lutjegast*, bij de Kerkvoogden van *Lutjegast* in gebruik, voor eene jaarlijksche, op den 1sten Mei versch., huur van *f* 5,00.

XXVI. Eene VROUWEN ZITPLAATS in de A-kerk te *Groningen*, geteekend no. 84, Bank 5, Plaats 3.

Om te aanvaarden perceel XXVI op den 1sten Mei 1856 en de overige perceelen dadelijk na den finalen Toeslag.

Verkooping van Manufacturen.

DONDERDAG den 15den November 1855, des morgens te 10 uur en vervolgens, zal, in het VERKOOPHUIS in de Oosterstraat, publiek worden verkocht:

Eene aanzienlijke partij zwarte en gekleurde **PARAMATTA'S** en **ORLEANS, LUSTERS**, en hetgeen meer te bezien zal zijn daags bevorens, des namiddags van 2—4 uur.

HEKKEMA & BARLINCKHOFF.

PUBLIEKE VERKOOPING.

Op MAANDAG den 19den November 1855, des voormiddags te tien uur, zal, vóór en op de Bovenwoning der Behuizing, beneden bewoond door den Gipswerker MERTENS, in de Gelkingestraat te *Groningen*, publiek worden verkocht: een **nette INBOEDEL**, bestaande in EIKENHOUTEN SECRETAIRE, DITO CHIFFONIÈRE, CANAPÉ, RONDE en UITTREKTAFELS, STOELEN, STAANDE KLOK met SPEELWERK, SPIEGELS, PORSELEIN, GLAS, AARDEWERK, KOPER en TIN, een nieuw stel **BEDDEGOED**, VLOERKLEED, LEDEKANT en hetgeen meer te bezien zal zijn des Zaturdags bevorens van 10—12 en van 2—4 uur.

HEKKEMA & BARLINCKHOFF.

GROOTE NAJAARS-HOUTVEILING,

onder werkelijke Houtkoopers.

Op ZATURDAG den 17den November 1855, des voormiddags te 11 uur, ten Huize van den Logementhouder G. TER STEEG, te *Delfzijl*, van ongeveer **3000 NOORDSCHE VUREN** en **GREENEN MAATS** en **OVERMAATS BALKEN**, van onderscheidene Havens aangevoerd; voorts eene groote partij OOSTZEESCHE GREENEN- en VUREN BALKEN, benevens ELLINGS, JUFFERS, DANTZIGER DEELEN, ENZ.

NB. Groot **100** stuks **OOSTZEESCHE GREENEN** en **400** stuks **FREDERIKSTADSCHE BALKEN** zullen VOETSTOOTS worden verkocht.

Mr. H. J. OFFERHAUS, *Notaris.*

*** Mr. **A. H. WERUMEUS BUNING**, Notaris te *Uithuizen*, is voornemens, op WOENSDAG den 21sten November 1855, des avonds te 6 uur, in na te noemen LOGEMENT, ten verzoeke van T. J. SMIT en Vrouw, publiek te verkoopen:

Het van oudsher **neringrijk**

LOGEMENT

HET GOUDEN PAARD, zijnde eene voor weinige jaren geheel hernieuwde BEHUIZING, bestaande in diverse KAMERS, groote BOVENZAAL, STALLING voor Paarden, en vele GERIJFELIJKHEDEN, met de BEKLEMMING van diens ERF, doende jaarlijks op Midwinter tot vaste huur *f* 5—25, staande en gelegen aan de Groote Straat te *Uithuizen*.

Over het gepresenteerd wordende kan *f* 3000 beleend blijven.

Mr. A. H. WERUMEUS BUNING, *Adv. en Nots.*

Maandag den 26sten November

1855, des avonds te zes uur, finale Veiling en Palmslag van:

I. Het bekende en neringrijke **LOGEMENT de Veenhoop**, in de Gemeente *de Smilde*, aan den Rijksstraatweg en de Drentsche Hoofdvaart, bij inzate gebragt op *f* 7950,00.

II. Eenige daarbij gelegen GRONDEN, bij perceelen ingezet op *f* 6028,00.

Deze Verkoop zal plaats hebben in gemeld Logement, alwaar inlichtingen te bekomen zijn, gelijk bij den Notaris A. W. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, te *Assen*.

*** Mr. **H. P. WICHERS**, Notaris te *Leek*, gedenkt, in de maand JANUARIJ e.k., op nader te bepalen dag, ten Huize van den Logementhouder J. G. REITSMA, te *Tolbert*, ten verzoeke van de Wedw. en Erven wijlen GERBET JANNES REITSMA, in leven Logementhouder te *Tolbert*, publiek te veilen en te verkoopen:

I. Eene **BOEREN BEHUIZING en SCHUUR**, met de VASTE BEKLEMMING van ongeveer 48 B. daarbij behoorende BOUW-, WEIDE- en HOOILANDEN, doende jaarlijks aan de Familie TEIJENS, te *Beetsterzwaag*, tot vaste huur *f* 125—00, bewoond door M. S. DE GROOT.

II. Eene WONING en aanzienlijke SCHUUR, *AUWEMABORG* genaamd, benevens den VOLLEN EIGENDOM van ongeveer 15 B. daarbij behoorende BOUW- en WEIDELANDEN.

III. Eene nette BEHUIZING met TUIN, bewoond door J. KONING.

Zijnde deze perceelen in en op het fraaiste gedeelte bij *Tolbert* staande en gelegen.

IV. Eene BEHUIZING, benevens de VASTE BEKLEMMING van ongeveer 6 B. daarbij behoorende LANDERIJEN, staande en gelegen bij *Tolbert*, doende aan de Pastorij aldaar tot huur *f* 15—00, bewoond door G. KROL.

V. Eene BEHUIZING en SCHUUR, benevens ongeveer 6 B. EIGEN LAND, staande en gelegen aan den Lindeweg te *Midwolde*, bewoond door de Wedw. VAN BOLHUIS.

VI. Eene BEHUIZING en SCHUUR, met TUIN en Kamp LAND, groot min of meer 1 B., staande en gelegen te *Nuis*, bewoond door W. D. VOSSEMA.

VII. Ongeveer 15 B. EIGEN HOOILAND, gelegen in 7 Stukken, bij de Matsloot onder *Rhoderwolde*.

VIII. 5 B. EIGEN HOOILAND, *DE POEL* genaamd, gelegen onder *Midwolde*.

IX. 4 B. EIGEN HOOILAND, gelegen op *de Traan*, onder *Midwolde*.

X. 5 B. VEEN- en VELDGROND, gelegen bij den Diepswal onder *Tolbert*.

XI. 2 B. DITO, mede aldaar, ten Zuiden van J. H. SMIT en Co.

XII. Een perceel KLIENGROND, zonder den Ondergrond, mede aldaar.

XIII. 4 B. KLIENGROND, gelegen ten Zuiden de Plaats van DEKNATEL, onder *Niebert*.

XIV. 5 B. afgegraven VEENGROND of LEIJEN, gelegen bij de Jonkersvaart te *Zevenhuizen*.

XV. Den EIGENDOM van eene *Behuisde Boerenplaats*, groot ongeveer 60 B., gelegen te *Niebert*, bij DEKNATEL en Vrouw onder beklemming in gebruik, voor eene jaarl. vaste huur van *f* 120—00.

XVI. Den EIGENDOM van eene *Onbehuisde Kamp Land*, te *Niekerk*, bij de Wedw. HOOGEBOOM in gebruik, voor eene jaarl. grondp. van *f* 7—00.

XVII. Den EIGENDOM van eene *Behuisde Kamp Land*, gelegen te *Nuis*, bij de Wedw. D. T. HAZENBERG onder beklemming in gebruik, voor eene jaarl. huur van *f* 6—00.

XVIII. Den EIGENDOM van eene *Behuisde Heemstede*, gelegen te *Tolbert*, bij E. J. WIERINGA en Vrouw in gebruik, voor eene jaarl. grondp. van *f* 6—00.

XIX. Ongeveer 1 B., 70 R. HOOILAND, gelegen bij de Matsloot onder *Lettelbert*.

TE HUUR,

om dadelijk te aanvaarden: eene **BEHUIZING**, aan de Reitemakersrijge, G, 230. Nader informatiën bij A. ABELIEUS, voor het Kleine-poortje.

Vriesche Goud- en Zilverwinkel.

De ondergeteekende heeft de eer aan zijne Stad- en Landgenooten te berigten, dat hij met zijne Fabrijk als **GOUD-** en **ZILVERSMID** zich heeft **verplaatst** van bij de Apoort naar de **VISCHMARKT**, lett. K no. 225, alwaar hij is voorzien van alle moderne **GOUD-** en **ZILVERWERKEN**, en zich door eene prompte en civiele behandeling de gunst van het geëerde Publiek zal trachten waardig te blijven.

B. J. SPAANSTRA.

Bij L. J. Akker,

in **Gouden en Zilveren Werken**, in de Zwanestraat, bij wien in de **227ste Staats-Loterij** zijn KAPITALE PRIJZEN zijn getrokken, zijn wederom **LOTEN** voor de **228ste Loterij** te bekomen.

Een **KLERK** bij de REGISTRATIE alhier, van de beste Getuigschriften voorzien, zag zich gaarne van BETREKKING **veranderd**, of van des namiddags **4** tot **8 uur** met eenige **ADMINISTRATIE, CORRESPONDENTIE** of andere **WERKZAAMHEDEN** belast. — Verstaat de HOOGDUITSCHE en FRANSCHE TALEN. Adres, onder letter C, aan het BUREAU dezer COURANT.

K. Willer's Kruiden-Olie

heeft een' bijzonder weldadigen invloed op Haar en Baard, die zij beide lenig houdt en voor uitdroogen bewaart. Zij is een extract van zekere Alpenkruiden, die den groei van het Haar zeer bevorderen en het krachtig, glanzend en golvend maken. Niet alleen zij die geen Haar meer hebben, maar ook die vreezen het te zullen verliezen (gemeenlijk begint het dan eerst rossig en stroef te worden), kunnen deze Kruiden-Olie met vrucht gebruiken; zij bekleedt zekerlijk de eerste plaats onder al de Pomaden en Haar-Oliën die bekend zijn. *f* 1,50 kost de Flacon, in onderstaande Depôts.

De Heer W. VON MEDING, Hofraad in *Gustrow*, die 10 jaren lang een kaal hoofd had, heeft op vijftigjarigen leeftijd zijn haar door **WILLER'S OLIE** teruggekregen.

Amsterdam, VERKOOPHUIS; *Assen*, H. P. A. v. GORCUM; *Delfzijl*, A. W. C. KEIJZER; *Groningen*, C. RIKKERS, M. GAASBEEK en C. COPINGA; *Hoogezand*, F. M. DIKEMA; *Nieuwolda*, R. P. v. CALCAR; *Stads-Kanaal*, H. KREKEL; *Steenwijk*, K. TIMMERMANS; *Veendam*, S. SAVENIJE; *Winschoten*, G. WASMAN, en in de bekende Depôts in de andere Steden.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

BIJBLAD N°. 15.

Behoort bij de Groninger Courant van 14 November 1855, N°. 137.

KORT VERSLAG

VAN DE HANDELINGEN VAN DE PROVINC. STATEN VAN GRONINGEN EN DER STATEN GENERAAL.

Provinciale Staten van Groningen.

Zitting van Maandag den 12den November.

Aanwezig 41 leden; afwezig, de heeren: BRONGERS, NOORDHOF, V. SWINDEREN en ENGELKENS.

Na voorlezing en goedkeuring der notulen wordt gelezen eene missive van den heer NOORDHOF, die daarin berigt, dat hij door ongesteldheid verhinderd wordt deze en waarschijnlijk de volgende vergaderingen bij te wonen. — Voor kennisgeving aangenomen.

Verder wordt ter tafel gebragt:

1) Missive van den heer VAN SWINDEREN, daarbij om opgegeven redenen zijn ontslag verzoekende als lid der commissie voor de waterschaps-reglementen. — De opgegeven redenen zijn dezelfde, die hem ook verhinderen de vergaderingen bij te wonen. — Ter visie, morgen aan de orde.

2) Voordragt van Ged. Staten, d.d. 7 November, nopens een adres van de wedw. P. J. ALDERSMA, te Godlinze, ter bekoming van schadeloosstelling voor het onbezaaid laten liggen van een stuk land ter zake van de verschillen over het al of niet leggen van den kunstweg door Bierum. — Daar dit adres te laat is ingekomen, in strijd met het besluit der Staten van den 3den Nov. 1853, stellen Ged. Staten voor het te laten buiten beschikking, tenzij de vergadering hen mogt willen magtigen de zaak voor te bereiden om ze op nieuw in de zomervergadering ter tafel te brengen. — Aan de orde gesteld op morgen.

3) Voordragt van dezelfden, d.d. 8sten November, betreffende de graving en verbetering van het Winschoterdiep van Zuidbroek tot Winschoterzijl. — Ged. Staten geven verslag van hetgeen door hen ter voldoening van de hun in de laatste zomervergadering gegeven opdragt is verrigt, en leggen de gewisselde stukken over. Daaruit blijkt, dat het peil van den waterstand bij het Rensel- en verdere verlaten 186 duimen boven het Winschoterpeil is en dat de hoofd-ingenieur geen bezwaar ziet het peil te Winschoten te verhoogen tot dat hooger peil; echter vindt de verhooging der kaden langs het diep tusschen Zuidbroek en het Renselverlaat bezwaar. Mede is aan het bestuur der gemeente Groningen een voorstel gedaan om ¼ bij te dragen tot de kosten van graving. Hierop is een antwoord ingekomen van burg. en weth. van Groningen, waaruit blijkt dat het gedane voorstel door den raad slechts voorwaardelijk is aangenomen. Hoezeer het boven alle twijfel verheven is, dat het voorgestelde werk geen provinciale last is, achten Ged. Staten het overbodig op nieuw in beschouwingen te treden over de wenschelijkheid dat de verbetering tot stand kome; zij achten de zaak van genoegzaam belang om zich die aan te trekken. En dan gelooven zij, dat de vraag in aanmerking komt of het aanbod van Groningen aangenomen moet worden, dan of dat aanbod geweigerd zal worden. Ged. Staten achten op grond van de bezwarende voorwaarden, die door Groningen aan haar aanbod verbonden zijn, eene aanneming daarvan ongeraden.

Zij achten het wenschelijk, nu Groningen ongenegen bevonden wordt tot het voorgestelde doel mede te werken, door de toepassing van het reglement op de wateren en wegen de noodige maatregelen te nemen, opdat de zoo gewenschte verbetering tot stand kome. Zij zouden reeds eene voordragt gedaan hebben van een plan tot verbetering van het diep met bijvoeging van de verhooging der kaden aan beide zijden van het kanaal, ware het niet dat hun nog eene nota van verbeteringen van den voorzitter van hun collegie was medegedeeld. Ged. Staten stellen nu voor te besluiten 1) dat aan hun collegie opgedragen worde het plan nader te onderzoeken en in de e.k. vergadering van het volgende jaar met zulk eene voordragt als zij noodig zullen achten ter tafel te brengen; 2) aan hen op te dragen, inmiddels alle zoodanige middelen, als hun ten dienste zullen staan, aan te wenden ter bevordering van de scheepvaart op het genoemde vaarwater. — Commissoriaal, in handen der heeren DE HAAN, J. W. QUINTUS, SCHILTHUIS, VENEMA en PICCARDT.

3) Voordragt van dezelfden, dd. 8sten Nov., rakende den afkoop van den onderhoudslast van den Vierbuursterdijk. — Na een uitvoerig en uitgewerkt verslag gedaan te hebben van hetgeen door hen verrigt is ter voldoening aan den hun bij besluit der vergadering van den 13den Julij opgedragen last, stellen Ged. Staten voor 1) te bepalen, dat de som, waarvoor de afkoop zal geschieden, zal verdeeld worden per strekkende el over ieder der drie deelen van den dijk, en dat de afkoop geen gevolg zal hebben, ingeval niet door alle onderhoudspligtigen daarin wordt toegestemd; 2) zoo de afkoop niet doorgaat, dat dan het bedrag van het subsidie door de provincie te verleenen, zal bepaald worden; 3) alsdan ten laste der onderhoudspligtigen de herstelling van den dijk te doen plaats hebben en de noodige maatregelen te nemen ten einde eene goede uitvoering te verzekeren; 4) aan Ged. Staten de uitvoering op te dragen en aan de belanghebbenden van dit besluit der Staten kennis te geven. — Commissoriaal, in handen der heeren DE HAAN, LAND en DIEPHUIS.

4) Voordragt van dezelfden, d.d. 8 Nov., rakende de oprigting van een waterschap te O. Pekela. — Daar voldaan is aan de wettelijke voorschriften en er geene bezwaren tegen de oprigting bestaan dan een gering bezwaar van het Tienkarspelen zijlvest, welks nadeel echter te gering is om in aanmerking te kunnen komen, stellen Ged. Staten voor om 1) vergunning te verleenen tot de oprigting van een waterschap van 27 b., 45 r., 10 el, onder goedkeuring van Z. M. den Koning, onverminderd de krachtens de bestaande verordeningen door Ged. Staten te verleenen vergunning tot de oprigting van een watermolen en verder onder eenige voorwaarden; 2) dit besluit met de stukken aan den Minister op te zenden met verzoek om het aan de goedkeuring van Z. M. te onderwerpen en zoo die verleend wordt, dezelve aan Ged. Staten terug te zenden, ten einde dan ten opzigte van de oprigting van een watermolen te handelen zooals zij vermeenen te behooren. — In handen van eene commissie, bestaande uit de heeren DE HAAN, PICCARDT en BROUWER.

5) Voordragt van Ged. Staten, d.d. 8sten Nov., betrekkelijk de oprigting van een waterschap op den Deel onder Middelstum, groot 82 b., 36 r., 52 el. — Ged. Staten stellen op dezelfde wijze als boven vóór de vergunning te verleenen. — In handen van de heeren DIJKHUIS, V. ROIJEN en WELT.

6) Voordragt van dezelfden, d.d. 8sten Nov., nopens den aanleg van een kunstweg in de gemeente Uithuizen en daarmede in betrekking staande werken. — Ged. Staten stellen voor 1) hen te magtigen in het jaar 1856 voor provinciale rekening aan te leggen over eene lengte van 680 ellen een kunstweg, aansluitende aan den kunstweg van Uithuizermeden, alsmede aan te bieden eene som van *f* 743,70, uitmakende een subsidie van 30 pCt. van de kosten van aanleg, alsmede *f* 550 als bijdrage voor de verandering van de keijenstraat door Uithuizen in eene klinkerstraat, met verbindtenis van de zijde van de gemeente Uithuizen, om den weg in behoorlijken staat te onderhouden en met de provincie eene overeenkomst aan te gaan ter bepaling van de voorwaarden, waaronder voorkomt, dat de gemeente Uithuizen 70 pCt. der kosten zal bijdragen, benevens de benoodigde aarde en grond leveren, enz. 2) Ged. Staten te magtigen zoodanige schikkingen met de gemeente te maken, als zij nuttig en noodig achten; 3) het bijgevoegde ontwerp-besluit aan te nemen. — Ter visie; zal later aan de orde worden gesteld.

7) Voorstel van de heeren SCHILTHUIS, c. s. leden der Staten, houdende, dat door den voorzitter eene commissie zal worden benoemd, die belast zal worden met het opmaken van een adres aan Z. M. den Koning, strekkende tot opheffing van Groningen als vesting. — De voorstellers hebben thans te eerder aanleiding gevonden tot het doen van dit voorstel, daar het hun gebleken is uit de handelingen der Tweede Kamer omtrent de begrooting over 1856, dat in de afdeelingen aangedrongen is op de opheffingen van eenige vestingen. De voorstellers achten het overbodig in uitvoerige beschouwingen te treden omtrent het nut en de wenschelijkheid van deze zaak, aangezien, hoezeer ook door de welwillendheid van het departement van oorlog zoo vele wijzigingen in de beperkende bepalingen worden gebragt als met de wettelijke bepalingen is overeen te brengen, toch altijd de bezwaren eener vesting zeer groot blijven, daar zij de ontwikkeling van de nijverheid in den weg staat. — De mede-onderteekenaars van het voorstel zijn de heeren J. W. QUINTUS, V. ROIJEN, VENEMA en HOOITES.

De voorzitter geeft aan den heer SCHILTHUIS als eerste onderteekenaar het woord tot toelichting van het voorstel. Deze verklaart zich bereid daartoe en begint met te zeggen, dat het van algemeene bekendheid is, dat de nijverheid gedrukt wordt door de vesting; allen weten het, dat telkens als er sprake is van verbeteringen in de middelen van communicatie, hoezeer ook het departement van oorlog zich welwillend betoont, er zich toch steeds vele en onoverkomelijke bezwaren van die zijde opdoen; tevens is het algemeen bekend, dat in deze stad om die reden vele fabrijken niet kunnen worden opgerigt, zoodat de zaak van genoegzaam belang te achten is met het oog op de nijverheid van de ingezetenen van dit gewest. Wat de belangen van den staat betreft, hij acht zich niet bevoegd hierover veel te zeggen, maar hij moet toch op dit ééne wijzen, dat nu sedert bijna twee eeuwen Groningen onder den ramp van eene vesting te zijn gebukt gaat, zonder dat het noodig geweest is ten behoeve van den staat daarvan gebruik te maken; en dan moet hij ook nog dit zeggen, dat Groningen de eenigste vesting is, waar handel met het buitenland, zeehandel, gedreven wordt. In dit opzigt komen er aldus zoo vele omstandigheden te zamen, die in de eerste plaats het oog op Groningen moeten doen vestigen, om haar als vesting te ontlasten en zoo er bij de vertegenwoordiging des volks sprake is van de opheffing van vestingen, dan gelooft hij, dat men daarbij het eerst aan Groningen zal gedacht hebben.

Wordt besloten het voorstel tot een punt van overweging der vergadering te maken en vervolgens dat het morgen aan de orde zal worden gesteld.

Aan de orde wordt gesteld:

I) Voordragt van Ged. Staten tot wijziging van de provinciale begrooting over 1855.

De heer WICHERS zegt, dat hij ingevolge zijne belofte, zich in persoon begeven heeft naar het brugje, strekkende tot lozing van het water van den Lagemeedsterpolder. Hij heeft gezien, dat de binnenbermmuren van boven gedeeltelijk zijn ingestort, dat zij door stutten geschoord worden, dat ook de buitenmuren in slechten toestand verkeeren. Het scheen hem echter toe, dat de funderingen in goeden toestand waren, doch hij heeft dit door een deskundigen timmerman laten onderzoeken en ook deze heeft bevonden, dat de funderingen onder water in goeden toestand zijn. Wegens den korten tijd is deze niet in staat geweest een bestek en begrooting der kosten van de noodige herstellingen op te maken, maar hij heeft aan spr. eene verklaring afgegeven, dat hij van oordeel is dat het brugje zeer goed, hecht en sterk kan worden gerepareerd voor eene som van *f* 700, en dat hij zich bereid verklaart de herstelling voor die som te doen.

Spr. laat alsnu de beslissing der zaak aan de vergadering over. Hij neemt echter deze gelegenheid nog te baat, om de aandacht van Ged. Staten er op te vestigen, dat een ander brugje nog dringender herstelling behoeft; het is het steenen pijpje over de Zuidwending, waardoor het water van het trekdiep naar het Aduarderdiep wordt geloosd. Hij heeft bij een onderzoek van heden morgen bevonden, dat onder den boog drie plaatsen zijn, waar de steenen allen bij aanraking uitvallen. Dit boogje is dus zeer gevaarlijk voor den overrid, daar het midden in den weg ligt.

De heer SCHILTHUIS deelt mede ter betere beoordeeling van de voordragt van Ged. Staten, dat bij onderzoek van den hoofdingenieur gebleken is, dat het gewelf van het brugje verzakte en herstelling behoefde, dat ook het benedengedeelte in zoodanigen toestand verkeerde, dat het spoedig herstelling noodig zoude hebben. Maar dat dit gewelf bestond uit oude steenen van een grooter formaat, zoodat het in een minder goed verband zoude komen, indien men nu alleen het bovengedeelte met andere steenen herstelde. Daarom had men besloten tot eene geheele vernieuwing, omdat men anders toch later voor de tweede maal tot eene herstelling zou moeten overgaan en onder andere dubbele onkosten ook die van eene dubbele afdamming zou moeten maken. Op grond daarvan hebben Ged. Staten geene zwarigheid gemaakt de voordragt te doen.

De heer WICHERS zegt den heer SCHILTHUIS dank voor de moeite om mede te deelen, dat het plan is eene geheele vernieuwing te doen; maar dit bleek niet uit de voorhanden stukken. Het eenige aanwezige stuk was een brief van den hoofdingenieur, verklarende de noodzakelijkheid van de herstelling, maar er was geen bestek en geene begrooting bij. Hij heeft overigens vrede met het nieuwe pijpje, en zal er *voor* stemmen.

De heer SCHILTHUIS zegt, dat die stukken er niet bij waren, omdat zij zich ter griffie bevonden en ieder der leden in de gelegenheid was ze van daar ter inzage te verkrijgen.

De voorzitter stelt de door den heer WICHERS genomene moeite op prijs en daar men het nu eens is, dat de reparatie noodig is, verheugt hij zich, dat deze verklaard heeft zijne stem daaraan te zullen geven.

Hierop wordt besloten overeenkomstig de voordragt van Ged. Staten.

II. Interpellatie van den heer WICHERS. De heer WICHERS herinnert, dat voor omstreeks 6 jaren de brug te Hoogkerk in eene klapbrug is veranderd, ten einde den overrid gemakkelijker te maken voor de ingezetenen aan de zuidzijde van het diep, dat daardoor aan de schippers een last opgelegd is, om voor het ophalen der klap 5 ct. te moeten betalen, waarvoor zij vroeger niets betaalden; dat door adressanten in der tijd vrijstelling van die heffing is verzocht, zoo zij niet met staande mast passeerden; dat daarop in 1851 door Ged. Staten, uit overweging dat het doel der brug *alleen* was, om de moeijelijkheden van den overrid te verbeteren, dat men nogtans niet voornemens was daardoor bezwaren op de schipperij te leggen, noch lasten op de provincie, en dat met die beginselen niet in overeenstemming is het tarief van heffing, is goed gevonden te verklaren, dat de klagten niet zonder grond zijn en dat er maatregelen zijn en zullen worden genomen, welke de gerezene bezwaren zullen opheffen. Billijkerwijze mogt men nu verwachten, dat daaraan voldaan zou zijn, maar dit is achterwege gebleven. Intusschen zijn reeds de schippers begonnen de betaling te weigeren en heeft een schipper sedert Mei 1854 niets meer betaald. Nu zijn door den brugwachter wel processen-verbaal opgemaakt tegen de weigerachtigen, maar deze zijn tot nu toe zonder eenig gevolg gebleven. Spr. neemt derhalve de vrijheid aan Ged. Staten heuschelijk inlichting te verzoeken op de volgende vragen: 1) welke zijn de hinderpalen, die Ged. Staten belet hebben om gevolg te geven aan het besluit dat in antwoord aan de Loekster veerschippers gegeven is en diensvolgens de heffing bij die klapbrug te wijzigen? 2) is het besluit en tarief tot heffing zoo regtsgeldig, dat op grond daarvan bekeuringen kunnen en mogen gedaan worden? 3) zoo ja, waarom dan aan de gedane bekeuringen geen gevolg is gegeven; zoo neen, waarom dan niet de heffing en de bekeuringen gestaakt worden? 4) of het niet wenschelijk is alleen tol te heffen van schepen, die met staanden mast passeren?

De voorzitter zal trachten op de vragen te antwoorden; zoo hij daarin te kort mogt schieten, verzoekt hij dit daaraan te wijten, dat het eene zaak geldt vóór zijne komst in deze provincie en voordat hij zijne tegenwoordige betrekking heeft waargenomen.

Vooreerst gelooft hij, dat de spreker hier niet optreedt als de advocaat voor de schippers, maar zoo hij de interpellatie doet, dat hij dan uitgaat van het provinciaal belang, het opkomen voor het bij zonder belang kan aan de bijzondere personen wel overgelaten worden. Als hij de aandacht vestigt op het onderwerp in behandeling, de interpellatie, dan gelooft hij, dat dit een middel is, dat de grondwet gegeven heeft aan vergaderingen van wetgevenden aard om inlichtingen te erlangen. Bij art. 89 der grondwet is dit regt aan de beide kamers der Staten Generaal gegeven; in art. 90 vindt men een ander middel om inlichtingen te erlangen ten behoeve van vergaderingen, het is dat der enquête, welk middel echter alleen aan de tweede, niet aan de eerste kamer is gegeven.

In de grondwet is geene bepaling, waarbij dat regt van interpellatie aan de vergadering der Staten gegeven is tegenover Ged. Staten, dan voor zooverre art. 163 der prov. wet daarop toegepast kan worden. Het regt van interpellatie kon aan de Staten Generaal gegeven worden tegenover de ministers; want zij wonen de vergaderingen der kamers bij met eene adviserende stem en zijn daar om inlichtingen te geven over zaken die zij op grond van eigen beschouwing en overtuiging kunnen beantwoorden. Maar er is geen collegie van ministers, zooals dat van Ged. Staten in de vergadering der Provinciale Staten. Ged. Staten zijn een collegie en al wat daarvan als zoodanig uitgaat moet eerst een punt van beraadslaging van dat collegie uitgemaakt hebben. Nu kan ieder lid van dat collegie wel voor zich zelven antwoorden, maar alleen als lid van de vergadering der Staten, dit kan niet beschouwd worden als een antwoord van het collegie als zoodanig. Hier moet dus eene andere orde van zaken gevolgd worden dan in de Staten Generaal. Evenwel kunnen de bepalingen van art. 163 der prov. wet hier eenigzins in toepassing gebragt worden.

Dit art. zegt: » Zij zijn wegens de dagelijksche leiding en uitvoering der zaken, voor zooveel de in artt. 152—162 omschrevene handelingen betreft, aan de Staten verantwoording schuldig. Zij geven alle te dien aanzien door de Staten verlangde inlichtingen. In geval zij weigeren dit te doen, kunnen de Staten hen van hunne betrekking vervallen verklaren.” Van dit collegie kan dus gevorderd worden het geven van inlichting. Op grond hiervan is art. 15 der instructie van Ged. Staten opgesteld, waarin bepaald wordt, dat zoo de Staten besluiten het geven van inlichtingen van Ged. Staten te vragen, alsdan, zoo die inlichtingen niet terstond gegeven kunnen worden, door de vergadering een dag daartoe zal worden bepaald; zoo op dien dag geene inlichtingen gegeven worden, zal zulks gelijk staan met eene weigering, enz. Hieruit volgt, dat er twee omstandigheden moeten te zamen komen; zoo eene interpellatie gedaan wordt aan Ged. Staten, moet die loopen over art. 152—162 der prov. wet en dan is er een besluit van de vergadering daartoe noodig. En dit is noodig, omdat dan de vragen geschreven en gearticuleerd kunnen worden, ten einde tijd te geven, dat Ged. Staten kunnen vergaderen om als collegie daarover te beraadslagen en als zoodanig antwoord te kunnen geven.

Hij gelooft, dat spreker het met hem eens zal zijn, dat wanneer men een verkeerden handwijzer volgende een zijweg is ingeslagen, die op een dwaalspoor leidt, het beter is ten halve te keeren dan ten heele te dwalen, en dat het beter is thans te keeren dan voort te gaan. Het is nu de vraag of de vergadering besluiten zal van Ged. Staten inlichtingen te vragen en dan moet het voorstel aan de beslissing der vergadering onderworpen worden, tenzij de spreker wenscht terug te keeren. Zoo hij de inlichtingen verlangt, dan zijn Ged. Staten bereid aan hem alle mogelijke mededeelingen te doen, alsook aan andere leden die daarin belang stellen; zij kunnen die mededeelingen ontvangen op het provinciaal bureau. Mogt echter spreker het in het openbaar belang beter achten, dat de zaak in het publiek voor de vergadering behandeld worde, dan zal hij dit in overweging geven aan de vergadering.

De heer WICHERS verklaart ronduit, na de gegevene opheldering, dat de wijze van interpellatie niet in den vorm was en dat diensvolgens een besluit der vergadering moet voorafgaan; doch hij ziet er geen bezwaar in dat de zaak publiek zou worden behandeld; hij blijft er bij, dat de zaak thans in de vergadering worde behandeld.

De voorzitter doet opmerken, dat spr. in eene dwaling verkeert, zoo hij uit zijne woorden de gevolgtrekking heeft gemaakt, dat hij openbaarheid vreest. Hij heeft alleen den vorm der behandeling bedoeld. Zoo eenig lid voor zich kennis van eene zaak verlangt, dan is er veel korter weg om daartoe te komen; — verlangt men echter die kennis voor het publiek, dan moet die in eene openbare vergadering worden gegeven. Indien interpellant dit beter acht, hij zal het aan de wijsheid van den spreker overlaten om te beslissen, of hij het een punt van overweging voor de vergadering wil laten maken.

De heer WICHERS verklaart voor het oogenblik zijn voorstel wel te willen terugnemen, doch behoudt zich voor om daarop terug te kunnen komen.

Hierop worden de volgende rapporten uitgebragt:

a) op de voordragt van Ged. Staten omtrent den afstand van te Kloostertil gelegen aan de provincie behoorenden grond, aan de gemeente Meeden, bij monde van den heer HOMAN. — Het is aan de commissie bij onderzoek gebleken, dat zonder bezwaar tot een afstand kan worden overgegaan en de belangen der gemeente Meeden daardoor zullen worden bevorderd. Zij aarzelt niet de vergadering te adviseren *a*) tot het nemen van een voorgesteld ontwerp-besluit, om onder goedkeuring van Z. M. den Koning te verkoopen 233 ellen grond gelegen aan de Oostzijde van de Kloostertil onder eenige daarbij opgenoemde voorwaarden; *b*) Ged. Staten te magtigen de goedkeuring des Konings te verzoeken op dat besluit en daaraan verder uitvoering te geven; *c*) aan dat collegie op te dragen van dat besluit aan belanghebbenden kennis te geven en daaraan gevolg te geven. — Deze en de vijf volgende rapporten worden ter visie gelegd en de behandeling daarvan morgen aan de orde gesteld.

b) bij monde van den heer S. P. V. D. TUUK, omtrent het adres van H. BLOEM c.s., koemelkers te Groningen, ter bekoming van schadeloosstelling wegens buitengewoon geleden schade in zake longziekte. — Het is der commissie voorgekomen, dat voldoende schadeloosstelling is verleend, en acht zij het ongeraden de vergoeding verder uit te strekken; weshalve zij adviseert afwijzend op het verzoek te beschikken.

c) bij monde van den heer VELTMAN, nopens twee ontwerp-reglementen voor de waterschappen den Oosterpolder en Onderpolder onder de gemeente Haren. — De commissie berigt, dat het aan haar en vele leden der vergadering bekend is, dat de genoemde streken veel overlast van water hebben door den ongeregelden toestand, waarin de uitoefening van toezigt in dezen verkeert. Zij zouden het daarom betreuren, zoo de onschuldige ingelanden moesten boeten voor het verzuim der provisionele besturen, weshalve zij van hare zijde wenscht mede te werken om daarin zoo spoedig mogelijk voorziening te brengen. Zij heeft daarom de reglementen nagegaan en deelt hare aanmerkingen daarop mede. De commissie stelt ten slotte voor 1) de beide reglementen in behandeling te nemen; 2) te arresteren het reglement op den Onderpolder met bijvoeging der opgegevene wijzigingen; 3) vast te stellen het hierbij overgelegd nieuw reglement voor den Oosterpolder, en 4) Ged. Staten uit te noodigen, van Z. M. den Koning de goedkeuring te verzoeken op beide reglementen.

d) bij monde van den heer M. V. D. TUUK, omtrent het verzoek van het bestuur der watermolens ten oosten van de Tripscompagnie, om ontheffing van de verpligtingen van art. 40 van het grondreglement op de waterschappen. — De commissie vindt geene vrijheid dit verzoek in verband met art. 40 van het grondreglement toe te staan. Zij wijst er op, dat deze zaak uitgegaan is van het bestaande bestuur en niet van de commissie ingevolge de bepalingen van het grondreglement voor het ontwerpen van een nieuw reglement. Doch de bepalingen van het contract, volgens welke thans het bestuur geregeld is, zijn voldoende om het te weigeren uithoofde van hare onvolledigheid en strijd met het grondreglement.

Zij adviseert derhalve afwijzend te beschikken met overlating om eene voordragt te doen.

e) Bij monde van denzelfden, omtrent het verzoek van de Kleinmeerster watermolen-kolonie, mede om ontheffing der verpligtingen van art. 40 van het grondreglement. — Haar advies is om hierop afwijzend te beschikken.

f) Bij monde van denzelfden, op een conc.-reglement voor den watermolenpolder Spitsbergen, Jagerslust en Kostverloren. — De commissie adviseert het conc.-reglement met de voorgedragene wijzigingen aan te nemen. — Dit zal later aan de orde worden gesteld.

g) Bij monde van den heer LOHMAN, omtrent de voordragt van Ged. Staten nopens het verleenen van schadevergoeding aan A. HUIZINGA, pachter van het huis aan de zoogenaamde nieuwe brug over het Aduarderdiep. — De commissie acht, dat eene schadevergoeding in dezen billijk is, en adviseert eene schadevergoeding van *f* 70 toe te kennen en Ged. Staten te magtigen die som uit te betalen uit den post voor onvoorziene uitgaven op de begrooting van 1855. — Morgen aan de orde.

Daar er geene werkzaamheden meer zijn, wordt de vergadering gesloten, nadat de volgende op morgen, het gewone uur, bepaald was.

Zitting van Dingsdag den 13den November.

Er zijn 42 leden tegenwoordig. Afwezig de heeren NOORDHOF, VAN SWINDEREN en REINDERS.

Na voorlezing der notulen wordt aan de orde gesteld:

1) Het door den heer VAN SWINDEREN verzocht ontslag, als lid van de commissie uit de Staten, in zake de waterschapsreglementen. — Besloten dat verslag eervol te verleenen.

Alsnu moetende worden overgegaan tot de benoeming van een nieuw lid, stelt de voorzitter voor, dat de vergadering die keuze doe. Op voorstel van den heer VAN ITTERSUM en anderen evenwel wordt dit aan den voorzitter overgelaten, die

daarop den heer WICHERS aanwijst. — Deze neemt de benoeming aan.

2) Voordragt van Ged. Staten nopens het adres van de wed. ALDERSMA. — Besloten het adres buiten beschikking te houden.

3) Voorstel van de heeren SCHILTHUIS c. s. nopens de opheffing van Groningen als vesting.

De heer v. ITTERSUM gevoelt zich gedrongen aan het voorstel, gelijk het ligt, zijne goedkeurende stem te weigeren. Hij zal zijne gronden hiervoor bijbrengen. Gold het de vraag over de wenschelijkheid, dat de vesting van Groningen werd weggenomen, en was er dus sprake, dat ingezetenen in de stad, hetzij alleen, hetzij in vereeniging met ingezetenen in de provincie een adres opzonden aan de hooge regering, waarin de wensch tot opheffing werd uitgedrukt, Spr. zou geen oogenblik aarzelen dat adres mede te onderteekenen, omdat ook hij overtuigd is, dat, met het oog op de verfraaijing en opvrolijking der stad en het belang der nijverheid, die opheffing hoogst wenschelijk is, — maar iets anders is het, wanneer ingezetenen zulk een wensch aan de hooge regering kenbaar maken, iets anders, wanneer de Provinciale Staten dit zullen doen. Willen deze een voorstel omtrent de opheffing doen, zoozeer ingrijpende in de belangen van ons geheele vaderland, dan moet het steunen op een uitgewerkt plan, waaruit blijkt, dat Groningen uit de rei der vestingen kan gemist worden.

Spr. wil aannemen, dat dit systeem is aan te nemen, maar hij vraagt, of er dan in deze herfstvergadering nog genoegzaam tijd is, om zulk een uitgewerkt plan op te maken? — De voorstellers hebben verklaard niet te kunnen beoordeelen of de vesting kan wegvallen, maar spr. vraagt, of dan niet het voorstel juist dien grondslag mist, waarop het moest rusten? En mogen de Staten er dan op rekenen, dat zulk een voorstel eenig goed gevolg zal hebben?

Dat Groningen eene vesting is, die de hooge regering wil behouden, is in de laatste jaren voldoende gebleken; nog dit jaar is eene som van ƒ 63,000 besteed tot vergraving van den Hondsrug. Dit zijn voldoende argumenten om te kunnen verwachten, dat de hooge regering het verzoek tot opheffing niet zal toestaan. — De voorstellers zeggen, dat Groningen in geene 200 jaren belegerd is, maar dit is geen argument om daaruit af te leiden, dat Groningen niet belegerd zal worden. In vredestijd dient men zich voor den oorlog toe te bereiden.

Maar bovendien, Bestond er op dit oogenblik eene directe behoefte voor de opheffing, waren er thans groote plannen aanhangig, waaraan de vesting in den weg staat, dan zoude dit een argument zijn om een voorstel aan de hooge regering te doen. Maar die behoefte bestaat op dit oogenblik niet.

Ook is gezegd, dat in de Tweede Kamer over de opheffing van vestingen is gesproken en dat daarbij aan Groningen wel in de eerste plaats zal zijn gedacht. Is dit het geval, dan hebben de Staten niet meer noodig een voorstel daartoe te doen.

Spr. herhaalt, dat hij geheel het gevoelen over de wenschelijkheid eener opheffing deelt, maar hij is overtuigd, dat de staten als zoodanig het voorstel niet mogen doen. Hij geeft dus in overweging, dat de commissie besluite, het voorstel terug te nemen en, zoo zij daarbij blijft, dat zij dit dan in de volgende zomervergadering inbrenge met meerdere argumenten en een uitgewerkt plan.

De heer DE SITTER zegt, dat het voorstel op hem een aangenamen indruk heeft gemaakt, en dat het hem bevreemd heeft, dat vorige spr. daaraan zijne goedkeuring niet kan hechten. Hij is door dien spr. niet overtuigd, en gelooft dat de vergadering het voorstel dient aan te nemen. De provinciale wet geeft in art. 93 aan de Staten de bevoegdheid om de belangen van hunne provincie en hare ingezetenen bij den Koning en de Staten Generaal voor te staan. Als nu de vergadering aan hare roeping wil beantwoorden dan zal zij in de derste plaats niets beters en meer doelmatig kunnen doen, aan pogingen te doen en den wensch uit te drukken dat Groningen als vesting worde opgeheven. Niet om een aangenaam uiterlijk aan de stad te geven, maar om de ingezetenen in staat te stellen, hunne steeds toenemende krachten te ontwikkelen en hunne nijverheid van de banden te ontslaan die hen knellen, is die opheffing zoo wenschelijk. Altijd stuit men op de belemmeringen der vesting, als er sprake is van de oprigting eener fabriek, van het graven van kanalen, die op Groningen, als het verbindingspunt moeten uitloopen.

De vorige spr. wil, dat de vergadering de gronden opgeve, waarom uit een krijgskundig oogpunt de vesting kan worden gemist, maar dit ligt in 't geheel niet op den weg der vergadering. Hier is alleen de vraag, of de belangen van handel, nijverheid en waterstaat de opheffing dringend vorderen, en als de Staten dan die overtuiging hebben, dan dienen zij zich aan de Hooge Regering daarover te adresseren, het aan haar overlatende om te onderzoeken, of die opheffing uit een strategisch oogpunt kan worden toegestaan.

Zoo de vergadering zelve zich in die strategische kwestie ging verdiepen, dan zou zij zich op een terrein begeven, waartoe zij niet is bevoegd, maar als zij bloot met opgave der redenen (die overal voor de hand liggen) de wenschelijkheid en noodzakelijkheid van de opheffing aantoonen, dan ligt het aan de hooge regering, om het verzoek op strategische gronden te weigeren of anders het toe te staan. Hij zal dus zijne stem aan het voorstel geven en mogt de commissie het willen intrekken, dan zou hij het op nieuw ter tafel brengen.

De heer VAN ROIJEN zegt, dat vorige spr. de taak der commissie zeer heeft verligt. Hij wil nog slechts wijzen op één argument, waaraan de eerste spr. nog al gewigt hechtte, dat er namelijk op dit oogenblik geene noodzakelijkheid voor de Staten bestond om het voorstel te doen, omdat er thans geene plannen op het touw zijn. Neen, antwoordt spr., er zijn geene plannen aanhangig, omdat deze steeds in hunne geboorte worden gesmoord, wegens de hindernissen, die de vesting telkens in den weg legt.

De heer DIEPHUIS wil zijne afkeurende stem motiveren. De redenen zijn deels van algemeenen, deels van persoonlijken aard. Wat de eerste betreft, zoo gelooft spr., dat staat en provincie en gemeente dan het best bestuurd worden, wanneer iedere magt zich houdt binnen de grenzen van hare bevoegdheid. En dan kan spr. niet bevestigend antwoorden op de vraag, of de Staten een adres mogen opzenden aan de hooge regering tot opheffing van Groningen als vesting. Zij moeten die kwestie aan de regering overlaten, daar zij daarmede niets te maken hebben.

Nu is wel gewezen op art. 93 der provinciale wet en met het oog daarop zouden de Staten zich kunnen adresseren aan den Koning, maar bestaat daarvoor noodzakelijkheid? Deze bestaat dan alleen, wanneer onwil of nalatigheid bij de hooge regering heerscht, of het een punt betreft, waarin de provincie is betrokken, en dit door de hooge regering niet goed wordt ingezien. Maar dit is hier niet toepasselijk; de Staten kunnen het er stellig voor houden, dat de regering Groningen als vesting laat bestaan, omdat dit noodzakelijk is. De Staten kunnen niet vooronderstellen, dat het gouvernement blind is voor de belemmeringen aan handel en nijverheid.

De reden om Groningen als vesting te behouden ten koste van schatten gelds, is van krijgskundigen aard. En is dit het geval, dan moeten de staten, willen zij zich adresseren, juist dat punt aanvatten en aantoonen, dat de vesting uit een krijgskundig oogpunt niet noodzakelijk is.

Nog heeft spr. een reden van personelen aard, waarom hij tegen het voorstel is. Hij komt er voor uit, dat de krijgskundige vraag door hem in de verte niet kan worden beantwoord. Maar dan mag hij dus ook als lid der vergadering de waardigheid van deze niet compromitteren door een voorstel te doen, waartoe hij de kennis mist. Hij vergelijkt de zaak met het vragen van een kind naar iets, wat door een verstandig vader moet geweigerd worden. Het kind nu zou hij dat niet kwalijk nemen, maar de staten mogen zoo iets niet doen.

De heer VAN ROIJEN antwoordt, dat de Staten hunne bevoegdheid niet te buiten gaan, wanneer zij geheel in den wensch der ingezetenen van hun gewest, een voorstel doen tot opheffing van eene vesting, die sedert tweehonderd jaren niets dan nadeel heeft te weeg gebragt. Maar hij gelooft, dat de Staten zich buiten hunne bevoegdheid zouden begeven, als zij over de waarde der vesting uit krijgskundig oogpunt gingen spreken. — De vergelijking door vorigen spr. gemaakt, is ook niet juist. Als men de geschiedenis van ons vaderland nagaat, en ziet, hoevele vestingen geamoveerd zijn, dan is het bewezen, dat de gezigtspunten over het al of niet wenschelijke der vestingen veranderen naar tijdsomstandigheden; dit kan ook met de vesting van Groningen het geval zijn. En waarom zou nu een adres van de Staten geene aanleiding kunnen geven, dat de hooge regering de vraag onderzocht of uit een strategisch oogpunt die vesting kan worden opgeheven.

De heer DE SITTER wijst er o. a. nog op, dat volgens gevoelen van deskundigen, die hij over de zaak gesproken heeft, de kracht van de vesting Groningen hoofdzakelijk staande op het inundatiestelsel en dat, door de verandering der wegen en wateren allerwege, eene algemeene inundatie tegenwoordig onmogelijk is geworden. Daar nu de veranderingen hebben plaats gehad, buiten het departement van oorlog om, kon het zijn, dat, zoo dit daarop attent werd gemaakt, het met die deskundigen instemde, dat nu de kracht der vesting verzwakt is en er dus geene reden tegen de opheffing meer bestaat. Daartoe zouden de staten de aanstoot kunnen geven.

De heer VAN ITTERSUM zegt, dat hij zich ook bij deskundigen heeft geïnformeerd, die juist een tegenovergesteld gevoelen zijn toegedaan en hem hebben verzekerd, dat het inundatiesysteem werkelijk ook thans nog toegepast konde worden. Wie gelijk heeft, weet hij niet, maar dat verschil moet door de commissie eerst worden uitgemaakt. Overigens herhaalt spr. de wenschelijkheid van eene verandering; maar zijn bezwaar, dat de Staten zich daarover zullen adresseren.

De heer DE SITTER antwoordt, dat juist uit dat verschil van gevoelen blijkt, dat de vraag over de opheffing van Groningen als vesting een betwist punt is, en dit dus eene reden te meer is om eene poging aan te wenden tot opheffing.

De heer DE HAAN is overtuigd geworden, dat het adres niet zoodanig eene strekking hebben zal, dat de bevoegdheid der Staten zou worden overschreden. Hij geeft nu in overweging, of de commissie, bij het ontwerpen van het adres, niet even goed de tweede vesting van deze provincie daaronder zoude kunnen betrekken. Voor Delfzijl toch is het ook van het hoogste belang, dat men zich daar vrij kan bewegen. Bij Delfzijl staan de voornaamste sluizen van dit gewest, en door het gesloten houden van deze heeft die vesting o. a. in 1813 aan den landbouw in dit gewest zulk een nadeel toegebragt als door Groningen nog nimmer is geleden. Hij stelt dus voor dat de commissie het verzoek ook uitbreide tot Delfzijl.

Alsnu het voorstel van adressanten in omvraag gebragt zijnde, wordt dit met 36 tegen 5 stemmen aangenomen. (*Tegen: de heeren Diephuis, M. v. d. Tuuk, Piccardt, v. Ittersum en Lohman*). — Ook het voorstel van den heer DE HAAN wordt aangenomen met 33 tegen 8 stemmen.

De voorzitter benoemt hierop tot leden van de commissie voor het ontwerpen van het adres de onderteekenaars van het adres, zijnde de heeren SCHILTHUIS, J. W. QUINTUS, V. ROIJEN, VENEMA en HOOITES.

4) Rapport omtrent den afstand van grond bij Kloostertil aan de gemeente Meeden. — Omtrent dit en de vier volgende rapporten wordt overeenkomstig de conclusie besloten.

5) Rapport omtrent het adres van H. BLOEM c. s., koemelkers te Groningen.

6) Rapport omtrent het ontwerp-reglement voor den Esserpolder.

7) Rapport omtrent het verzoek van het waterschap ten oosten van de Tripscompagnie.

8) Rapport omtrent het verzoek van den Kleinmeerster watermolen.

9) Rapport omtrent het verleenen van schadevergoeding aan den pachter bij de zoogenaamde nieuwe brug over het Aduarderdiep.

De heer VAN ROIJEN kan zich niet met het voorstel vereenigen, omdat hij daarin de gronden mist waarop de provincie verpligt is tot schadevergoeding en den maatstaf voor de bepaling van die schadevergoeding. Hij stelt derhalve voor, het adres te renvoijeren aan Ged. Staten, ten einde met de noodige ophelderingen toegelicht in de volgende vergadering der Staten weder ter tafel te brengen.

Het voorstel der commissie wordt verdedigd door de heeren LOHMAN en DIJKHUIS. De heer WICHERS vindt de bepaling der som te hoog, waartegen door de heeren SCHILTHUIS en HOMAN gronden aangevoerd worden.

Het amendement van den heer VAN ROIJEN wordt met 33 tegen 9 stemmen verworpen. (*Voor: de heeren J. W. Quintus, Brouwer, Heeres, Piccardt, Houwing, Wichers, Welt, Land en v. Roijen.*)

Nadat de heer WICHERS een nu door hem voorgesteld amendement om de som der vergoeding te bepalen op ƒ 50 weder ingetrokken had op grond van het reglement van orde, daar de beraadslagingen gesloten waren, wordt zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig de conclusie der commissie besloten.

Hierop worden de volgende rapporten uitgebragt:

a) Bij monde van den heer VOS, het centraal verslag der afdeelingen nopens de wijzigingen in de reglementen voor de waterschappen, Hunsingo, Noord-, Uithuizer- en Oostpolder. Het voorstel is om te besluiten overeenkomstig de voorgedragene wijzigingen.

b) Bij monde van den heer DIJKHUIS, nopens de oprigting van een waterschap op den Deel onder Middelstum. — Geadviseerd om zich te vereenigen met het ontwerp-besluit tot vergunning.

c) Bij monde van den heer DIEPHUIS, omtrent de graving van het Winschoterdiep. — De commissie is het eens met Ged. Staten, dat het voorstel van Groningen ten eenenmale onaannemelijk is. Terwijl de minderheid nog in bedenking gaf op nieuw met de gemeente Groningen in onderhandeling te treden, vond de meerderheid zulks onaannemelijk, daar men toch ook niet verwachten kan, dat door Groningen een aanbod zou zijn gedaan, waarvan men later weder zoude afwijken. De commissie is ook van oordeel, dat men tot eene verbetering moet overgaan door toepassing van het reglement op de waterstaat, dat reeds door de goedkeuring van den Koning is bekrachtigd. Bij de vraag omtrent de wijze, hoe die verbetering tot stand gebragt zal worden, wijst zij op de nota van den voorzitter van het collegie van Ged. Staten, waarvan zij den inhoud niet wil qualificeren, maar welks lezing zij aan ieder lid aanbeveelt.

Het daarin uiteengezette plan, kortelijk door de commissie medegedeeld, is alle aandacht en een naauwgezet onderzoek waardig, daar het door natuurlijke middelen in de behoefte voorziet, minder kosten veroorzaken zal en de daardoor tot stand gekomene verbeteringen duurzaam en voortdurend zullen zijn, ook dan nog wanneer de uitvoering van het plan niet zoo geheel aan de daarvan gemaakte verwachtingen mogt beantwoorden. Voorts biedt het de gelegenheid aan om de onaangename correspondentie met de stad Groningen te sluiten en zal het ten gevolge hebben dat in 't vervolg de onderhoudslasten zullen rusten op hen die daarmede belast zijn. De commissie adviseert ten slotte om overeenkomstig de voordragt van Ged. Staten. — Morgen aan de orde.

d) Bij monde van den heer VENEMA, nopens de vereeniging van waterschappen in het Westerkwartier — De commissie betoogt het wenschelijke ook voor het Westerkwartier van eene algemeene regeling der waterschappen en stelt voor te besluiten tot eene vereeniging der waterschappen in het Westerkwartier, om daarover een algemeen reglement van bestuur te maken, om aan Ged. Staten op te dragen op de vereeniging de goedkeuring van den Koning te verzoeken [illegible] van dit besluit kennis te geven aan de commissie voor de waterschappen, om deze commissie te magtigen een ontwerp-reglement voor die vereeniging gereed te maken, enz. — Ter visie; morgen aan de orde.

De vergadering wordt hierop gesloten; de volgende zal morgen te 12 uur gehouden worden.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

Op de bedenkingen ten aanzien van de begrooting in 't algemeen, medegedeeld bij het voorloopig verslag wegens het *eerste* hoofdstuk, heeft de minister van financiën geantwoord, en daarbij den vorm der bij de voordragt gevoegde toelichtingen verdedigd, en zich verklaard tegen het denkbeeld, dat deze toelichting zoude behooren te ontaarden in een jaarlijksch verslag van den toestand des rijks en van den gang van het bestuur.

Z. Exc. heeft zich daarbij ook verdedigd tegen de bedenking, alsof er bij het Bewind eene neiging zou worden bespeurd tot het opdrijven der uitgaven, en geene genoegzame zucht tot besparing. De minister heeft gemeend, dat men, bij de beoordeeling der voorgedragene uitgaven, inzonderheid behoort te letten op de meerdere of mindere behoefte van dezelve, en heeft verklaard, in te stemmen met de meening der leden, die hebben te kennen gegeven, dat vroeger de staatsuitgaven te zeer zijn ingekrompen geworden, en dat, indien men de zeemagt uit den staat van verval wil opheffen, — het leger op een' dragelijken voet houden; — voorzien in de behoeften ter zake van den hoogeren prijs der levensmiddelen, en voortgaan met het aanleggen en bevorderen van nuttige openbare werken, meerdere uitgaven onvermijdelijk, en bij den gunstigen toestand van 's rijks geldmiddelen geoorloofd zijn.

Z. Exc. is daarbij in berekeningen getreden, tot betoog, dat, als men de behoeften van de zee- en landmagt, en de andere behoeften ter zake van den verhoogden prijs der levensmiddelen daarbuiten laat, voor 1853 — 1856 niet meer is gevraagd, dan voor 1850 — 1853, en dat men b. v. voor de kosten van den waterstaat van 1850 — 1853 een' aanwas heeft bespeurd van ƒ 653,017, en van 1853 — 1856 slechts een' aanwas van ƒ 401.725.

Betreffende de aanmerking nopens het niet genoegzaam verminderde aantal der ambtenaren, doet de minister opmerken, dat, door de toenemende eischen des tijds, — de gedurige inmenging in 's lands zaken en de onverpoosde verandering in de wetgeving, de arbeid voor de ambtenaren bij de departementen zeer is vermeerderd, zonder dat hunne bezoldiging is verbeterd, en dat het daarenboven voorzigtig is om van de ondervinding der bestaande ambtenaren een nuttig gebruik te maken, en geenszins, door een onbedacht doordrijven van de inkrimping van het personeel, de dienst in de waagschaal te stellen.

De Regering verklaart, met genoegen te hebben gezien, dat verscheidene leden geen overwegend bezwaar hebben gevonden in het beschikbaar stellen van een millioen uit de O.-I. baten, als eene buitengewone bijdrage voor de zeemagt. Zij bestrijdt het denkbeeld om hetgeen aan de middelen mogt ontbreken, aan te vullen uit de reeds verkregene O.-I. baten, waarover nog niet is beschikt, als aandruischende tegen de goede financiële beginselen, welke vorderen, dat de uitgaven van elk jaar door de middelen van dat jaar worden gedekt; — van welke beginselen men niet mag afwijken, dan in geval van eene volstrekte noodzakelijkheid, tot welke het aanstaande jaar geen aanleiding geeft.

De memorie van beantwoording omtrent het tweede hoofdstuk houdt in, dat de algemeene rekenkamer een onafhankelijk staatscollegie is, op welks voordragt de ambtenaren en bedienden door den Koning worden aangesteld, en dat op de regeling van den arbeid door de Regering geen invloed kan worden uitgeoefend.

Wat de afkondiging van wetten en koninklijke besluiten door het *Staatsblad* betreft, zoo wordt zooveel mogelijk gezorgd dat de uitgifte van dit blad plaats hebbe op den dag waarop de directeur van het kabinet des Konings verklaart dat het blad uitgegeven is.

In de memorie van beantwoording, door de Regering ingediend op het voorloopig verslag omtrent hoofdstuk III (*Buitenlandsche zaken*), wordt gezegd, dat de hoop, die de Regering in het vorige jaar te kennen gaf op eene beëindiging der verevening tusschen Nederland en Luxemburg, zich, tot haar leedwezen, niet heeft verwezenlijkt, waartoe echter bij voortduring pogingen worden aangewend.

» De tegenwoordige minister van buitenl. zaken heeft zich niet alleen als lid der Kamer een tegenstander van het tafelgeld betoond, maar is, minister geworden zijnde, van die zienswijze niet afgeweken. De ondervinding echter hem sedert overtuigd hebbende dat hij zich had bedrogen, heeft hij begrepen zich een offer voor zijne dwaling te moeten opleggen, maar is tevens van oordeel, dat het gedurende nu drie jaren geleden werkelijke verlies een meer dan voldoend offer daarstelt. Zijne verklaring, op ondervinding gegrond en door eigen gedrag bevestigd, zal, zoo hij vertrouwt, geloof erlangen. Mogt hij zich hierin te leur gesteld zien, zoo zal hij, wat er ook gebeure, althans de bewustheid hebben, dat latere opvolgers hem de vroegere dwaling niet kunnen verwijten."

In het antwoord der Regering nopens het *vierde hoofdstuk* (*Justitie*) verklaart de minister van Justitie onder anderen, dat de politie, ook wat aangaat de rijks-politie, behoorlijk is geregeld; dat, in geval van nood, geenszins het noodig verband zal falen; dat het onnoodig en zelfs niet geraden zoude zijn om de deswege bestaande instructiën openbaar te maken, maar dat, indien, onverhoopt, de rust mogt worden gestoord, het aan geene eendragtige medewerking zoude ontbreken om die krachtdadig te herstellen.

Naar het inzien der Regering, zal aan het stelsel van afgezonderde opsluiting van gevangenen, naarmate men meer en meer van de goede werking daarvan overtuigd wordt, verdere uitbreiding behooren te worden verzekerd. De minister geeft te kennen, dat het in de bedoeling ligt der Regering om dit stelsel het eerst op de huizen van arrest toe te passen, maar dat hij twijfelt, of het bij de groote gevangenissen, anders dan tot bewaring van [illegible] zijn, dat, bij korte gevangenisstraffen, het nut boven bedenkingen, maar dat men aanvankelijk niet verder wenscht te gaan dan tot één jaar, en dat beneden dien tijd, de bedoelde opsluiting voor de mindere misdadigers als regel zal worden gesteld. Uit den bij de memorie gevoegden staat blijkt, dat er 419 cellen aanwezig zijn, van welke op den 1sten October l.l. 299 bezet waren.

Uit het antwoord der Regering op het *vijfde* hoofdstuk (*Binnenl. zaken*) blijkt o. a., dat er in 1856 belangrijke uitgaven zullen noodig zijn, die in 1855 niet voorkwamen, doch dat er aan de andere zijde vele belangrijke uitgaven, in 1855 benoodigd, zijn vervallen, ten gevolge waarvan het eindcijfer van dat hoofdst. ƒ 1,177,212 lager is dan voor 1855. Zijn echter die buitengewone uitgaven in 1856 benoodigd nuttig, en laat de toestand van 's lands middelen die toe, dan kan de Regering daarin geene strekking tot eene betreurenswaardige opdrijving bespeuren. De verhooging betreft vooral den waterstaat; doch men neme in aanmerking, dat juist daaraan veel moet besteed worden, en dat daardoor dan ook belangrijke werken zullen worden aangelegd, als: het kanaal van St. Andries ƒ 127,000, de verbetering van den Holl. Yssel ƒ 60,000, en de bouw der sluizen te Dalem ƒ 100,000, welke verbeteringen en aanleg trouwens door de Kamer reeds zijn goedgekeurd.

De Regering heeft alleen de verhooging gevraagd voor datgene wat zeker werd geacht in 1856 noodig te zijn. De 2 millioen voor het kanaal van Assen naar Groningen zijn daarbij dus evenmin berekend als de benoodigde gelden voor een uitwaterings-kanaal van Grave naar den Amer. Betrekkelijk dit laatste zal eerlang op nieuw een ontwerp worden aangeboden. Voor den Haarlemmermeerpolder zullen eerlang nog meerdere gelden benoodigd zijn, ten gevolge van een ongeval aan het stoomtuig *de Lijnden* ontstaan.

Voor de kosten van beheer der gewestelijke besturen zal de Regering niet meer toestaan dan haar billijk voorkomt. Die billijkheid heeft eene verhooging van ƒ 5000 doen voorstellen.

Ten opzigte van het onderwijs is de Reg. van voornemen het ontwerp voor eene wet op het lager onderwijs nog dit jaar bij de Kamer in te zenden; na de aanneming zal een ontwerp voor het middelbaar en later dat op het hooger onderwijs worden aangeboden. De aanbieding van het eerste is het middel om het tot stand komen van de beide anderen te verkrijgen.

Sprekende over de Delftsche akademie, zegt de Regering, dat die niet moet beoordeeld worden naar hetgeen zij behoorde te worden. Reeds heeft zij aan Nederland geschonken 24 ambtenaren van den waterstaat, 15 ijkers, 5 rijksroeijers en 9 personen in verschillende betrekkingen; voor Nederlandsch-Indië daarentegen heeft zij reeds opgeleverd 47 ambtenaren 1ste klasse, 68 2de klasse, 17 bij den waterstaat en 10 bij de mijnen. Bovendien hebben 249 leerlingen met een voldoend eindexamen de akademie verlaten. De Regering heeft zich thans ten taak gesteld, om het onderwijs aan die akademie aanmerkelijk uit te breiden.

De Reg. zou vrees koesteren om het lager onderwijs meer te subsidiëren; naar mate de Reg. meer subsidiëert, zullen de gemeenten, zoo als dit nu reeds plaats heeft, zich meer aan de ondersteuning van de scholen onttrekken, en langzamerhand zou het lager onderwijs geheel voor rekening des rijks komen.

Wat de octrooijen betreft, de Reg. is van meening, dat het denkbeeld van de staathuishoudkundigen, tot geheele afschaffing, zeer de overweging verdient.

Na eene tweejarige ondervinding is de Reg. tot de ervaring gekomen, dat de inspecteurs voor de jagt en visscherij niet kunnen worden gemist, zoowel voor het toezigt op de opzieners als tot de behandeling der werkzaamheden aan de administratie der jagt en visscherij verbonden. Elke verandering zou hoogere uitgaven vorderen.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.